

Siódme Sprawozdanie Dyrekcyi

c. k. II. Wyższej Szkoły
Realnej w Krakowie
za rok 1911.

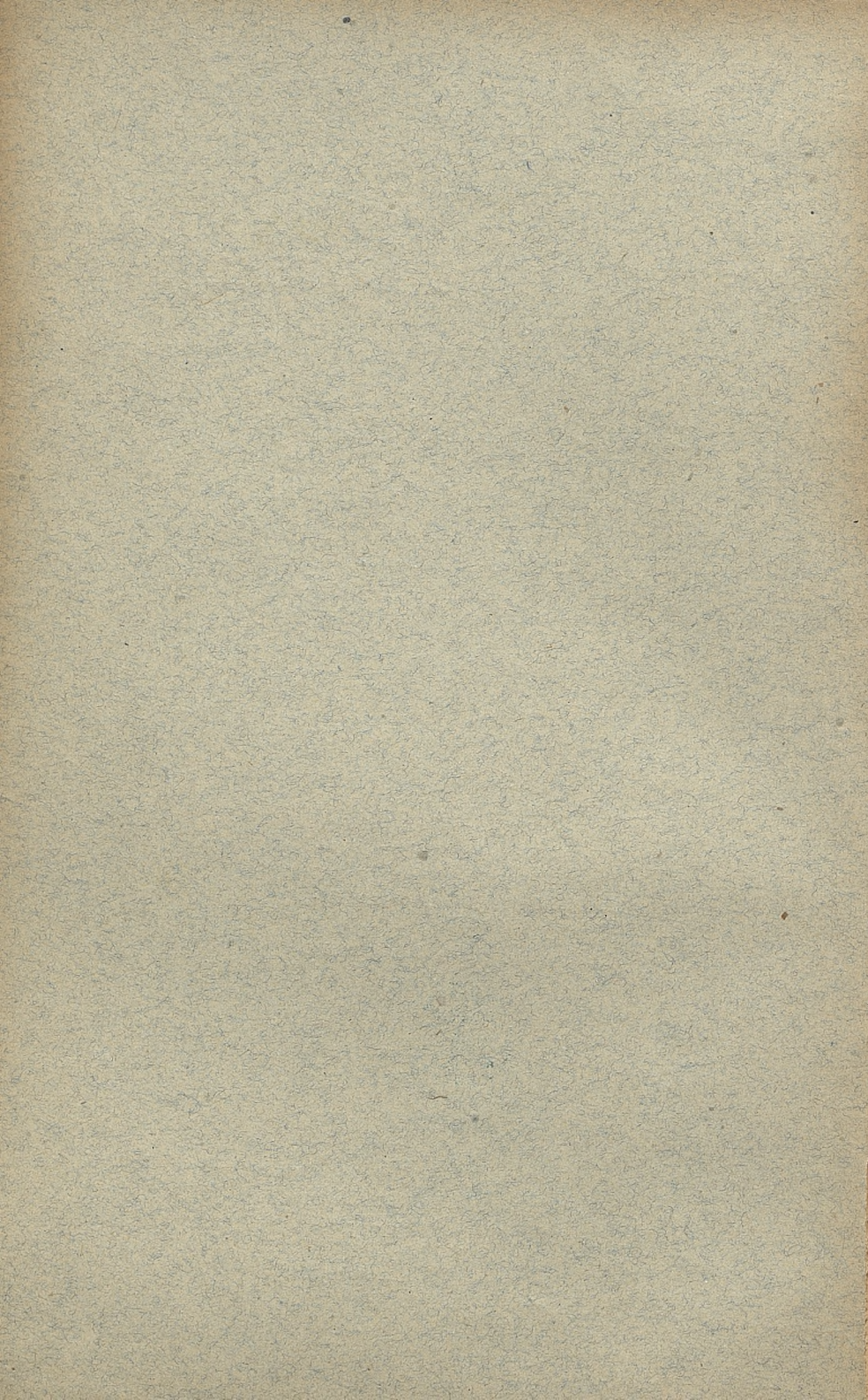

TREŚĆ:

1. Wycinanki z papierów barwnych, jako rodzaj ćwiczeń przy nauce rysunku — przez Eugeniusza Grosa.
2. Część urzędowa przez dyrektora zakładu.

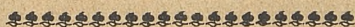

KRAKÓW
NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO,
ODBITO W Drukarni A. KOZIAŃSKIEGO W KRAKOWIE.
1911.

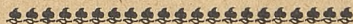
Siódme Sprawozdanie Dyrekcyi

c. k. II. Wyższej Szkoły
Realnej w Krakowie
za rok 1911.

TREŚĆ:

1. Wycinanki z papierów barwnych, jako rodzaj ćwiczeń przy nauce rysunku. — Przez Eugeniusza Grosa.
2. Część urzędowa przez dyrektora zakładu.

KRAKÓW
NAKŁADEM FUNDUSZU NAUKOWEGO,
ODBITO W DRUKARNI A. KOZIAŃSKIEGO W KRAKOWIE.
1911.

Temat powyższy był treścią mego referatu na posiedzeniu Koła T. N. S. W. w dniu 10 czerwca 1909 r. oraz na IV konferencji fachowej nauczycieli rysunku w d. 11. lutego b. r.

Wycinanki z papierów barwnych jako rodzaj ćwiczeń przy nauce rysunku.

NAPISAŁ

EUGENIUSZ GROS.

I.

Nauka rysunku w szkołach naszego kraju rozwinęła się w ostatnich dziesiątkach lat nader szybko i pomyślnie. Rezultaty, jakimi dziś już wykazać się może, świadczą wymownie o poziomie, dorównyującym szkołom innych krajów, a liczne doświadczenia i zbieranie tychże, stwierdzające żywotność pracy w tej dziedzinie, są zapowiedzią nowego okresu w jej rozwoju.

Dotąd nawiązywało się do zagranicy i czerpało z bogatych doświadczeń szkół obcych, czemużby obecnie nie miał nadejść czas na pracę samodzielną, szukanie własnych dróg, odpowiadających właściwościom psychicznym i zdolnościom naszej młodzieży, a tem samem charakterowi, wymaganiom i potrzebom naszej szkoły?

W krajach, w których przemysł i rękodzieła kwitną, nauka rysunku znalazła należytą ocenę i zastosowanie, bo silniej uwydatnia się tam zapotrzebowanie ludzi wszechstronnie rozwiniętych i twórczych, umiejących myśleć rysunkowo i tworzyć, t. j. umiejących pomysły graficznie przedstawiać, a więc do wprowadzenia w życie przygotowywać.

U nas wielki przemysł jeszcze w zawiązku, a rękodzieła i przemysł artystyczny dopiero w ostatniej dobie dźwigają się

z upadku; nie więc dziwnego,*) że nauka rysunku nie miała w szkole naszej należytego uwzględnienia, a całe pokolenia chowały się bez rzetelniejszych wiadomości z tej dziedziny. Wskutek tego zakorzeniło się wśród społeczeństwa wiele uprzedzeń, przesądów i zgoła mylnych pojęć o tem, co to jest nauka rysunku i w jakim celu stosuje się ją w szkole. Wszak i dziś jeszcze słyszy się, że uczeń „nie ma talentu“, „on i tak art. malarzem nie będzie“, albo że ma „ciężką rękę“ i t. p. tak, jakby tylko talent do tego i innych przedmiotów zapewniał ukończenie szkoły średniej, albo jakby zadaniem jej było kształcenie uczniów na malarzy, a do rozwinięcia wyobraźni, zdolności patrzenia i odczuwania zjawisk świata zewnętrznego trzeba było „lekkiej ręki“.

Spółeczeństwo nasze nie doceniało wartości tej nauki mimo, że przecież zapewniała ona widoczne korzyści w życiu praktycznem, niemniej jak sfery nauczycielstwa, które nie starały się zaznajomić z wartością nauki rysunku, jako czynnika wychowawczego, dającego przecież oprócz praktycznych korzyści także i korzyści nader doniosłe dla duchowego rozwoju jednostki.

Wszak już w XIV wieku twierdzi Komeński, że „rysunek powinien być obowiązkowym przedmiotem nauczania dla wszystkich, a celem jego nietylko dokładne odtwarzanie, ile sprawianie przyjemności umysłowi“.

Pestalozzi żąda, aby rysunek poprzedzało pisanie. Pisze on: „człowiek, który nauczył się rysować, zwłaszcza z natury, dostrzegać będzie wiele cech zazwyczaj pomijanych, odbierać będzie o wiele dokładniejsze wrażenia nawet z przedmiotów, których bliżej nie rozpatruje, aniżeli ten, kto nie przywykł przyglądać się uważnie i odtwarzać to, co widzi.“

Niemniej godne uwagi są słowa w „Emilu“ Rousseau'a. Emil miał uczyć się muzyki i rysunku. Między innemi mówi autor: „Dzieci, które chętnie wszystko naśladowują, wszystko próbują rysować. Pragnąłbym, aby mój wychowaniec kształcił się w tej sztuce nie dla niej samej, ale dla wyrobienia trafności oka i wprawy ręki, aby umiał nie naśladować, ale poznawać to co widzi“.

To też — śmiem twierdzić — braki z tej dziedziny wiedzy, wynikające u nas z niezrozumienia i lekceważenia wartości nauki

*) Jeżeli będziemy uważali szkoły a w szczególności ilość ich i rodzaj za wskaźnik potrzeb społeczeństwa w danym okresie czasu.

rysunku i wpływu jej na rozwój życia praktycznego, dotkliwie dały się odczuć w kulturze ostatniego stulecia. One w znacznej mierze stały się powodem niedołęstwa naszego robotnika, pracującego w przemyśle, bo skępowały jego pomysłowość i twórczość, a tem samem stały się pośrednio przyczyną upadku naszego przemysłu, a przemysłu artystycznego w szczególności. Ten sam brak pojęć rysunku i zaniedbanie estetycznej strony wychowania wywoływały u nas ten zanik poczuć piękna, kształtu i harmonii barw, którego dowody tak często spotyka się w strojach, wewnętrznych urządzeniach domów, a nawet tam, gdzie nie jednostka, lecz głos zbiorowy decyduje, jak w urządzeniach miast, ogrodów i gmachów publicznych, w ustawieniach pomników i t. p. Ten sam brak poczucia piękna tak rażąco odbił się w całej obecnej sztuce kościelnej, jak nie mniej zaznaczył się w niszczeniu zabytków dzieł sztuki, lub w wielu, prawie zniszczeniu równających się, nieumiejętnych renowacjach. A któż z nas nie słyszał ludzi poważnych, na stanowiskach, jak lekarzy, profesorów, przyrodników i w. i., narzekających na brak znajomości rysunku i na rozliczne stąd wypływające trudności w pracy, tudzież przeszkody w osiągnięciu zamierzonego celu?

Któż nie słyszał ludzi, otwarcie przyznających się do analfabetyzmu rysunkowego i wyznających, że dlatego na wystawę obrazów i rzeźb nie chodzą, „że się nie znają na tem“ — nie czują potrzeby piękna w otoczeniu, bo „teraz i tak mało się w domu przebywa“ i t. p.?

I nie można się dziwić takiemu stanowi rzeczy, bo władze umysłowe i duchowe, które nauka rysunku mogła rozwinąć, pozostały w uśpieniu; nie uczono tych ludzi patrzeć i odczuwać i dziś cały świat tych wrażeń przed nimi zamknięty, a życie odarte z pierwiastków piękna, które je okrasić i umilić mogły.

I mimo, że wiele już na lepsze się zmieniło, długo jeszcze ten stan rzeczy potrwa. Obowiązkiem też dzisiejszej szkoły, jak najusilniejsza praca nad usunięciem go i zapewnienie nowym pokoleniom tych wszystkich dodatnich wpływów i korzyści, jakie nauka rysunku, systematycznie i celowo stosowana, dać może.

Program nauki rysunku w dzisiejszej szkole średniej znacznie obfitszy i bardziej urozmaïcony, wskazujący na przyrodę, jako niewyczerpaną skarbnicę wzorów, a uwzględniający w znaczniejszej mierze niż dawniej, wiek i uzdolnienie jednostki sprawił, że dziś

uczeń bez wielkiego stosunkowo wysiłku daleko więcej wynosi wiedzy w tym przedmiocie niż dawniej; odkąd zaś coraz bardziej zwraca się uwagę na wartość nauki rysunku, jako czynnika wychowawczego, uczeń — obok sprawności technicznej w wypowiadaniu się rysunkiem — rozwija w sobie i kształci cały szereg innych władz i zdolności, jak umiejętność świadomego obserwowania przyrody, poczucia kształtu, barwy, światła i cieni, linii ruchu, wyrazu i t. p., a temsamem budzi w sobie poczucie harmonii i piękna i to bezinteresowne pragnienie i potrzebę otaczania się niem, jako też skłonność do tych szlachetnych, czystych uniesień, jakie się w duszy naszej rodzą na widok prawdziwego piękna w przyrodzie czy sztuce.

Jeśli dzisiejszy zwrot u nas ku sztuce ludowej możemy uważać za odruch w celu ratowania się przed zalewem obcej twórczości i jej wpływów, a szereg powstających szkół zawodowych, jako wyraz dzisiejszej opinii i potrzeb kraju, to nie mniej wprowadzenie dziś nauki rysunku w całą szkołę średnią uważać można za „signum temporis“, że coraz wyraźniej odczuwamy w życiu brak tej nauki i jej potrzebę w ogólnem wychowaniu i wykształceniu naszej młodzieży.

W myśl tego nauka rysunku, zakreślając sobie takie ściśle wychowawcze zadanie*) spełni to, co jest istotnie jej celem, t. j. przyczyni się do uszlachetnienia i wszechstronniejszego rozwinięcia młodzieży i przygotowania jej do przyszłej samodzielnej pracy myślowej i twórczej w życiu.

Szereg powyższych myśli w sprawach ważnych dla nauki rysunku w naszych szkołach skłonił mię do dygresyi, rzadko bowiem zdarza się sposobność do publicznego tychże spraw poruszenia i wyświeatlenia.

II.

Wycinanki z papierów barwnych znane są w całej Polsce, a w szczególności na Mazowszu,**) jako rodzaj sztuki ludowej.

*) Wszelkie nabywanie biegłości rysowniczej i zbyt szczegółowych wiadomości fachowych leży już w zakresie specjalnych do tego celu istniejących szkół zawodowych.

**) Najpiękniejsze okazy z gubernii Warszawskiej p. Łowickiego można oglądać w zbiorach P. S. S. w Krakowie.

Lud — przeważnie kobiety i młodzież — przy okazji nadchodzących świąt w chwilach wolnych od pracy wycinają z papierów kolorowych t. z. „światy“, t. j. fantastyczne ornamenty o motywach z świata roślin i zwierząt, a zdobiąc nimi wnętrza chat, dają tym sposobem wyraz swoim wrodzonym poczuciom piękna, często zadziwiającym co do rysunku, bądź też harmonii barw, lub pomysłu.

Kiedy się te piękne ornamenty ogląda, nie można wyjść z podziwu, że przecież wykonali je ludzie, których nikt rysować ani malować nie uczył, i co więcej, że wszyscy przy pomocy tych samych a tak skromnych środków, zdołali upodobania swe tak różnymi sposobami wypowiedzieć; dość bowiem tu spojrzeć, aby natychmiast zauważyć pokrewne prace jednego autora i ich cechy charakterystyczne, odróżniające je bądź to sposobem ujęcia, bądź też rysunkiem lub doborem barw, od prac innych.

Wycinanki, do których motywów dostarcza jedynie przyroda, są szlachetnym objawem wrażliwości naszego ludu na jej zjawiska i piękno, jego bogatej wyobraźni i fantazyi i tych wrodzonych poczuć, które go nie tylko do podziwiania, ale i twórczości w tym kierunku skłaniają.

Młodzież nasza, która w okresie wczesnej młodości przebywa ciągle z naturą, śledzi jej zjawiska i stara się je zrozumieć, także zostaje w podobnym stosunku do przyrody, bo cechuje ją tą samą szczerą włościwą wiekowi i tensam entuzjazm na widok prawdziwego piękna.

Dla ludu, jak i dla młodzieży naszej, przyroda jest mistrzynią życia; wrażliwość i zdolności spostrzegania i odczuwania tu i tam są wielkie, bo umysł świeży i nie znużony pracą myślową, nie niepokoiony refleksją: i tu i tam bezinteresowne pragnienie odnoszenia wrażeń pięknych, dających wzruszenia estetyczne, będące uweseleniem i rozjaśnieniem codziennej szarzyzny życiowej.

Gdy się te fakty weźmie pod uwagę, nasuwa się wniosek, że wycinanki będące u ludu wyrazem jego stosunku do piękna w przyrodzie, mogą i młodzieży naszej dać sposobność do wypowiedzania wrażeń odniesionych, jako też plastycznego przedstawiania tworów wyobraźni, pamięci i fantazyi, a tem samem jako rodzaj ćwiczeń w nauce rysunku mogą znaleźć znakomite zastosowanie.

W roku ubiegłym rozpoczęte próby wycinanek w jednej

z klas niższych tutejszej szkoły dały rzeczywiście rezultaty zadawalniające.

Młodzież przyjęła nowość z wielką radością i w pracy tej okazywała nadzwyczajne zainteresowanie.

Prace początkowe, słabsze, ustępywały miejsca późniejszym, coraz lepszym, a wyniki jednego półroczu przeszły najśmielsze oczekiwania i wykazały cały szereg zalet tych ćwiczeń.

Jedną z takich ważnych zalet wycinanek, jako czynnika wychowawczego, jest pewnego rodzaju praca fizyczna, która się przy ich wykonaniu następuje; jest to pokonywanie właściwości materiału, wynikających z jego istoty, oraz trudności, które stawia technika wykonania.

W tem może należałoby się właśnie dopatrywać jednej z przyczyn, dlaczego młodzież tak chętnie tym ćwiczeniom się oddaje. Jest to nieodzownie towarzyszące temu zadowolenie, płynące z poczucia swojej własnej wartości, wiary w swoje siły i zdolności — moment, na którym tak zależy naszej szkole i społeczeństwu w obecnej dobie, a dla którego i inny rodzaj pracy ręcznej, a mianowicie w warsztatach uczniowskich, nabiera coraz większego znaczenia.

Już Komeński wskazywał, że „najlepiej uczy ten, kto uczy pracować“, a społeczeństwa wszystkich prawie krajów nawołują dziś szkołę, „aby uczyła pracy i twórczości i aby się zbliżyła do życia“.

Choćby też z tych tylko względów wyzyskanie nauki rysunku do powyższych celów i wprowadzenie ćwiczeń, w których młodzież nasza zapoznałaby się z pracą fizyczną i twórczością w tym zakresie, jest wobec stosunków i potrzeb naszych rzeczą ważną i aktualną.

Lecz są jeszcze i inne nie mniej doniosłe korzyści.

Wycinanki, jako nowy rodzaj ćwiczeń w nauce rysunku, działają nader ożywczo na tok nauki tego przedmiotu. Młodzież — zwłaszcza w klasach niższych — przychodząc na godziny nauki rysunku*), przemęczona pracą myślową i przymusowem skupianiem uwagi na poprzednich lekcjach innych przedmiotów, nie jest zdolną do tak wydatnej pracy, jak na godzinach wcześniejszych;

*) Godziny te umieszcza się w naszych szkołach najczęściej przy końcu lekcji porannych.

to też wycinanki, urozmaicając pracę i powołując nowe władze umysłowe, a także fizyczne do czynności, nie zwiększają znużenia, a temsamem przyczyniają się do ułatwienia pracy i uzyskania z niej dodatnich wyników.

Ułatwienie uczniom pracy bynajmniej nie uwalnia od stosowania pewnej celowej metody, bez której żadna praca nie może być dobrą.

Dając wzory z natury do odrysowania czy wycięcia ich sylwety z papieru kolorowego, nie uzyskalibyśmy na tym stopniu nauki należytych wyników, bo uczeń za mało zdaje sobie sprawy z kształtu danego przedmiotu; jeśli natomiast obierzemy drogę inną, a mianowicie odtwarzanie tematów z pamięci i wyobraźni, to przede wszystkim stajemy na stanowisku zgodnym z naturą umysłu w tym wieku, który — jak stwierdzają odnośne badania w tym kierunku — reprodukuje to, co wie, a nie to, co widzi — a następnie tą drogą wydobywamy inny efekt: pogłębiania spostrzegawczości *) i zastanawiania się głębszego nad otoczeniem, tudzież panowania nad swemi wrażeniami.

Chłopiec bowiem, widząc — przy takiej metodzie nauczania — w sobie samym jedyne źródło pomysłów, tak co do treści jak i formy, będzie się starał je wzbogacić celową obserwacją i utrwalaniem bezwiednem w pamięci doznawanych wrażeń.

Nie trzeba dodawać, że im bardziej temat zajmujący i nęcący oko żywością barw, tem łatwiej skierować nań uwagę i obserwację uczniów.

Siła barwy, **) która zwraca uwagę na dany przedmiot, jest tu znakomitym środkiem do utrwalenia go w pamięci; ona później jest pomocną przy odtworzeniu go z wyobraźni, bo przypomnienie barwy pociąga za sobą przypomnienie linii i formy, a więc prowadzi do możliwie najwierniejszego odtworzenia kształtu. Zapewne, że będzie to dokładność, na jaką uczeń w tym wieku i okresie nauki zdobyć się może, nie mniej i tu, mimo całej pier-

*) Waranki pod tym względem w miastach wielkich charakteryzuje ankieta, przeprowadzona wśród szkół Berlina, która wykazała, że wśród dzieci powyżej 6 lat 70% nie widziało wschodu ani zachodu słońca, 59% pola, 68% rzeki, 87% brzozy, 85% zająca, 82% nie słyszało skowronka.

**) Spencer stworzył teorię pedagogiczną o pierwszeństwie barwy przed rysunkiem i zaleca wyzyskanie tej przyjemności, jaką dzieciom sprawia barwne odtwarzanie dla celów wychowawczych.

wotności prac początkowych, można już obserwować cechy wybitne, uzdolnienia w zakresie spostrzegawczości, objawy upodobań i indywidualne sposoby wypowiedzania się. Jednostki, bardziej rozwinięte, odznaczają się pracami subtelniejszymi, mniej uzdolnione dają prace mniej charakterystyczne: jedni lubią kolory jaskrawe, inni ciemne lub jasne, jedni wykazują brak poczuć harmonii barw, inni mają je wrodzone i często nader subtelne. Jedni wypowiadają się przy pomocy dużych płaszczyzn o ogólnych liniach konturowych, inni wolą prace drobiazgowo, wykonane i pełne szczegółów; u jednych spotyka się starannie wycięte sylwety, ale układ ich nieudolny, u drugich mechanizowanie pracy przy wycinaniu,*) a całe skupienie uwagi nad jak najkorzystniejszym — co do rysunku i harmonii barw — ułożeniem wycinków obok siebie. Prawie u wszystkich uczniów można zauważyć wielkie przywiązanie do własnego pomysłu, jakoteż usiłowanie odtworzenia go własnym sposobem.

Zostawienie też uczniom możliwie największej swobody i samodzielności w pracy można uważać za najkorzystniejszy warunek dla tego rodzaju ćwiczeń w początkach nauki rysunku.

W ogólności zaś — jak sądzę — należy oprzeć naukę na naturalnej podstawie potrzeb i upodobań młodzieży, a ograniczyć się tylko do dawania rad i niezbędnych wskazówek, ..., „nie należy narzucać wychowania, ale stwarzać atmosferę wychowania, przenikającą stopniowo tych, których chcemy kształcić. Tego wymaga uszanowanie indywidualności. Zamiast napelniać umysły ludzi i dzieci, starajmy się wyzwolić tkwiące w nich zdolności i siły**).

Sądzę, że chyba dostatecznie udowodniłem, że wycinanki nie stoją w żadnej sprzeczności z celem nauki rysunków w szkole w ogóle, jak się nieraz zdarza podobne zdania słyszeć, gdyż jest to tylko jeden rodzaj ćwiczeń, rozszerzający dotychczasowe pojmowanie nauki rysunku w szkole, mający jednak tę wyższość przy zastosowaniu w klasach niższych, że oprócz korzyści, jakie w ogóle daje nauka rysunku, ma i swoje specjalne zalety.

W niektórych szkołach niemieckich wykonują wycinanki sposobem blokowego traktowania konturów***), atoli prace te mają

*) Z papieru, złożonego kilka razy, za jednym wycięciem, otrzymuje się kilka sztuk zupełnie podobnych wycinków.

**) Carrière (Odpowiedź na ankietę w sprawie wychowania).

***) Jest to wyrażenie kształtu za pomocą najprostszych ogólnych linii obwiednych.

cechę pewnego przymusu i jakby maniery. Sposób ten, podany na wyższych stopniach nauki, może znakomicie przyczynić się do zrozumienia i odtworzenia właściwego kształtu, ale na niższych prowadzi najczęściej tylko do bezmyślnego tworzenia wielobocznych sylwet. Tak pojęte i stosowane ćwiczenia nie przynoszą — mojem zdaniem — należytych korzyści, bo uczniowie nie mają swobody samodzielnego wypowiadania wrażeń, prace zaś ich tracą wskutek tego charakterystyczne cechy, a stąd i wartość dla spostrzeżeń nauczyciela.

Zaletą technicznej strony wycinanek, jako ćwiczeń, jest to, że dają one możność szybszego odtworzenia barwnego obrazu, niż to przy użyciu farb możliwe, jak również i to, że wycinki papieru do ostatniej chwili naklejenia na tło są ruchome, dają się więc przesuwac i dowolnie układać. Ożywia to i ułatwia pracę, jak nie mniej wpływa nader korzystnie na ciągle rozwijanie się i ulepszanie pomysłu. Barwna sylwetka, działając — już w chwili wycinania jej — jako pełna płaszczyzna, lepiej wyobraża kształt, który się pragnie odtworzyć, niż linia konturowa rysunku, który dopiero po pociągnięciu farbą daje wrażenie sylwety: to też, przy wykonaniu tematu perspektywicznego za pomocą wycinanek, jak n. p. krajobrazu, zdarza się mniej błędów, niż w wykonaniu tegoż przy pomocy rysunku. Jest to po części skutkiem tego, że, operując sylwetkami, łatwiej jest uzyskać perspektywiczne wrażenie przez odpowiednie ułożenie wycinków ze względu na wielkość ich i oddalenie w głębi obrazu, po części skutkiem skupienia uwagi, której wymaga baczenie na całość wycinanej sylwety. Znaczna ilość odcieni barw, dających szeroką skalę zestawień i sposobność dobierania i kombinowania, poucza o harmonii barw i zwalcza ślepotę na barwy, tak pospolitą dziś wskutek szarego i pustego otoczenia w szkole, a często i w domu.

Współczesne życie kulturalne stawia nauce rysunku w szkole rozległe zadanie. Dotychczasowe środki, stosowane w szkole, nie wystarczają, trzeba więc szukać nowych dróg, prowadzących do duchowej indywidualności naszej młodzieży.

Wycinanki mogą tu odegrać poważną rolę, łączą bowiem to, co daje nauka rysunku, z naturalnym popędem młodzieży do pracy ręcznej dla własnej satysfakcyi, tudzież uwzględniają więcej niż inne rodzaje ćwiczeń całą skalę wrażeń barwnych w życiu młodzieży.

Nie jest to myśl jeszcze nieznana. Bliższego — acz w formie więcej schematycznej — uzasadnienia wycinanek, jako ćwiczeń w nauce rysunku, można się dziś doszukać w pierwszorzędnych fachowych wydawnictwach zagranicznych.

Sposób jednakże stosowania tych ćwiczeń, jako wynik własnej obserwacji na gruncie swojskim, ma swoiste cechy, i jak wyżej zaznaczyłem, odrębne od np. niemieckich: należy go tylko dalej odrębnie rozwijać i usystematyzować, a wtedy wycinanki mogą nauce rysunku doniosłe oddać usługi.

Poniżej podana tablica przedstawia tok pracy w trzech niższych klasach tutejszego zakładu:

Tok ćwiczeń w wycinankach z papierów barwnych przy nauce rysunku*).

Klasa:	Wiek lat:	Temat ogólny:	Objaśnienia:
I.	10-12	Listki roślin**) Gałązki z liśćmi Temat dowolny Motyle Kwiaty Temat okolicznościowy	charakteryst. kształtu. [„Wianki“ „Św. Mikołaj“, „Szopka“
II.	11-13	Gałązki z liśćmi Temat dowolny Owoce, jarzyny, grzyby:**) Kwiaty Kwiat fantastyczny Temat okolicznościowy Kościół, dom, droga, rzeka, itp. Dąb, lipa, brzoza, topola, wierzba, [sosna. **)	harmonizowanie barw „Wspom. z wycieczki“ ćwicz: perspektywiczne charakteryst. kształtu
III.	12-14	Owoce, jarzyny, grzyby. Kwiaty fantastyczne Ptaki***) Człowiek, zwierzęta***) Temat dowolny Rosetta, wstęga, narożnik Zdobnictwo { okładka książki { „ zeszytu Ozdobienie pudełka Ilustrowanie ballad, bajek; Krajobraz	charakteryst. kształtu wyraz, ruch, harmonizowanie barw „ „ „ ćwiczenie wyobraźni

*) Pomysły i wykonanie tychże przez uczniów samodzielne.

**) Sylwety jednokolorowe i z dobieraniem barw naturalnych.

***) Sylwety jednokolorowe.

Część urzędowa.

I.

A) Grono nauczycielskie

przy końcu roku szkolnego 1910/11.

1. Bidziński Jan, c. k. dyrektor w VI randze, delegat c. k. Rady szkolnej krajowej do wydziału szkoły przemysłowej uzupełniającej.
2. Bogucki Adolf, c. k. profesor w VIII randze, zawiadowca gabinetu fizykalnego, gospodarz klasy VIa, uczył matematyki w kl. VIa₄, VIb₄, fizyki w kl. VIa₄, VIb₄; tygodniowo godzin 16.
3. Bystrzycki Jan, c. k. profesor w VIII randze, zawiadowca biblioteki dla nauczycieli, w I półr. gospodarz kl. Vb, uczył języka polskiego w I półr. w kl. IVa₃, Va₄, Vb₄, VII₄, tygod. godz. 15, w II półr. w kl. IVa₃, VII₄ tygod. godzin 7.
4. Górka Stefan, c. k. profesor, zawiadowca zbiorów geometrycznych, uczył matematyki w kl. VII₃, geometrii wykreślnej i rysunków geometrycznych w kl. IVa₂, IVb₂, VIa₃, VIb₃, geografii w kl. IIIb₂, tygodniowo godzin 17.
5. Jaworski Aleksander, c. k. profesor w VIII randze, zawiadowca biblioteki francuskiej dla uczniów, w I półr. gospodarz kl. IIIa, uczył języka francuskiego w kl. IIIa₄, IIIb₄, IVa₃, IVb₃, Va₃, Vb₃, VIa₃, VIb₃, VII₃, tygodniowo godzin 29.
6. Kłodziński Adam, dr. filozofii, c. k. profesor, zawiadowca zbiorów geograficzno-historycznych, gospodarz kl. VIb, uczył

- historii powszechnej w kl. Va_3 , Vb_3 , Vla_2 , Vlb_2 , VII_4 i geografii w kl. Va_1 , Vb_1 , Vla_1 , Vlb_1 , tygodniowo godzin 18.
7. Kołomłocki Tadeusz, c. k. profesor w VII randze, zawiadowca zbiorów rysunkowych, uczył rysunków odręcznych w kl. IIa_4 , IIb_4 , Va_3 , Vb_3 , Vla_2 , VII_2 , tygod. godzin 18.
 8. Marcinkowski Antoni, c. k. profesor w VIII randze, zawiadowca biblioteki niemieckiej dla uczniów, gospodarz klasy VII, uczył w I półr. języka niemieckiego w kl. Ia_6 , Vla_3 , Vlb_3 , VII_3 , tygod. godz. 15, w II półr. języka polskiego w kl. Va_4 , Vb_4 i języka niemieckiego w kl. Vlb_3 , VII_3 , tygodniowo godzin 14.
 9. Pazdanowski Tadeusz, c. k. profesor w VIII randze, zawiadowca biblioteki polskiej dla uczniów i zbioru książek szkolnych pomocy koleżeńskiej uczniów, gospodarz klasy $IIIb$, uczył języka polskiego w kl. $IIIb_3$, IVb_3 , Vla_3 , Vlb_3 i historii powszechnej w kl. $IIIb_2$, tygod. godzin 14.
 10. Pizło Józef, c. k. profesor w VII randze, uczył języka niemieckiego w kl. IIb_6 , tygod. godzin 6.
 11. Ks. Podwin Adam, dr. praw, c. k. profesor, uczył religii w kl. $IIIb_2$, IVa_2 , IVb_2 , Va_2 , Vb_2 , Vla_2 , Vlb_2 , VII_2 , tygodniowo godzin $16 + 2$ egzorty.
 12. Reinhold Joachim, c. k. rzeczywisty nauczyciel, był w ubiegłym roku szkolnym na urlopie.
 13. Tondera Franciszek, dr. filozofii, c. k. profesor w VII randze, zawiadowca gabinetu historii naturalnej, gospodarz klasy IIb , uczył matematyki w kl. IIb_3 , rysunków geometrycznych w kl. IIb_3 , historii naturalnej w kl. IIb_2 , Va_2 , Vb_2 , Vla_2 , Vlb_2 , VII_2 , tygodniowo godzin 17.
 14. Babulski Wacław, egz. zast. naucz., był w ubiegłym roku szkolnym na urlopie.
 15. Filasiewicz Witold, egz. zast. naucz., zawiadowca gabinetu chemicznego, uczył matematyki w kl. I_3 , chemii w kl. IVa_3 , IVb_3 , Va_2 , Vb_2 , Vla_2 , Vlb_2 , tygod. godzin 17; nadto w 8 godz. tygod. kierował laboratorium chem. dla uczniów klas Va , Vb , Vla , Vlb ; razem tygod. godzin 25.
 16. Foelke Karol, zast. naucz. gospodarz klasy IVb , uczył języka niemieckiego w kl. $IIIa_5$, $IIIb_5$, IVa_4 , IVb_4 , tygodniowo godzin 18.
 17. Góra Antoni, zast. naucz. w II półroczu gospodarz klasy

- Vb, uczył języka niemieckiego w I półr. w kl. Va₄, Vb₄, tygod. godzin 8, w II półr. Ia₆, Va₄, Vb₄, VIa₃, tygodniowo godzin 17.
18. Gros Eugeniusz, egz. zast. naucz., uczył rysunków odręcznych w kl. Ia₄, IIIa₄, IIIb₄, IVa₃, IVb₃, VIb₂ i kaligrafii w kl. I₂, tygodniowo godzin 22.
 19. Heczko Jan, egz. zast. naucz., w II półr. gospodarz klasy IIIa, uczył języka niemieckiego w kl. IIa₆, fizyki w kl. IIIa₃, IIIb₃, IVa₂, IVb₂, VII₄, tygodniowo godzin 20.
 20. Kordyl Stanisław, egz. zast. naucz., gospodarz klasy I, uczył języka polskiego w kl. I₃, historii powszech. w kl. I₂, IVa₂, IVb₂, i geografii w kl. I₂, IIa₂, IIb₂, IVa₂, IVb₂, tygod. godzin 19.
 21. Laberschek Feliks, dr. medycyny, egz. zast. naucz., uczył gimnastyki w kl. Ia₂, IIa₂, IIb₂, IIIa₂, IIIb₂, IVa+b₂, Va₂, Vb₂, VIa+b₂, VII₂, tygodniowo godzin 20.
 22. Łoziński Paweł, dr. filozofii, egz. zast. naucz., gospodarz kl. IIa; uczył od 15 lutego 1911 r. języka polskiego w kl. IIa₄, IIb₄, IIIa₃, historii powsz. w kl. IIa₂, IIb₂, IIIa₂, historii naturalnej w kl. I₂, IIa₂, tygodniowo godzin 21.
 23. Ks. Makowski Stanisław, egz. zast. naucz., uczył religii w kl. I₂, IIa₂, IIb₂, IIIa₂, tygodniowo godzin 8.
 24. Odrzywolski Maryan, dr. filozofii, zast. naucz., gospodarz kl. IIa, uczył do 15 lutego 1911 r. języka polskiego w kl. IIa₄, IIb₄, IIIa₃, historii powsz. w kl. IIa₂, IIb₂, IIIa₂, historii naturalnej w kl. I₂, IIa₂, tygodniowo godzin 21, od 15 lutego b. r. na urlopie.
 25. Pępkowski Karol, egz. zast. naucz., pomocnik dyrektora w czynnościach kancelaryjnych i administracyjnych, gospodarz klasy Va, uczył matematyki w kl. IIIa₃, IIIb₃, Va₄, geometrii wykresłej i rysunków geometrycznych w kl. IIIa₂, IIIb₂, Va₃, Vb₃, VII₂, tygodniowo godzin 22.
 26. Solawa Wojciech, egz. zast. naucz., gospodarz klasy IVa, uczył geografii w kl. IIIa₂, matematyki w kl. IIa₃, IVa₄, IVb₄, Vb₄ i rysunków geometrycznych w kl. IIa₂, tygodniowo godzin 19.

Asystenci:

1. Kucz Zygfryd, zajęty na lekcjach rysunków geometrycznych u prof. Górki i Pępkowskiego (tyg. godz. 22).
2. Pol Juliusz, zajęty na lekcjach rysunków odręcznych u prof. Kołomłockiego i Grosa (tyg. godz. 22).

Nauczyciele pomocniczy:

1. Callier Oskar, em. prof. dla nauki języka angielskiego, której udzielał w 2 oddziałach, razem w 4 godz. tyg.
2. Heczko Jan, j. w., uczył stenografii w 2 oddziałach, tygodniowo godzin 4.
3. Flaszka Tomasz, uczył śpiewu w 2 oddziałach, tygodniowo godzin 4.
4. Schmelkes Samuel, uczył religii mojżeszowej w 7 godzinach tygodniowo.

Zmiany w gronie nauczycielskiem w ciągu roku szkolnego 1910/11.

1. C. k. Rada szk. kraj. rozp. z d. 14 czerwca 1910 L. 28623 udzieliła c. k. rzecz. naucz. Dr. Joachimowi Reinholdowi urlopu na przeciąg pierwszego półrocza r. szk. 1910/11, a następnie rozp. z d. 23 grudnia 1910 L. 75300 przedłużyła do końca roku szkolnego, dla celów naukowych.

2. C. k. Rada szk. kraj. rozp. z d. 8 czerwca 1910 L. 30531 zniżyła zast. naucz. Antoniemu Górze, obowiązkowy wymiar godzin naukowych do połowy na przeciąg I. półrocza r. szk. 1910/11.

3. C. k. Rada szk. kraj. rozp. z d. 14 lipca 1910 L. 36800 udzieliła zast. naucz. Wacławowi Babulskiemu urlopu na przeciąg I. półrocza r. szk. 1910/11, a następnie rozp. z dnia 27 stycznia 1911 L. 561/IV, przedłużyła do końca roku szkolnego.

4. C. k. Rada szk. kraj. rozp. z d. 17 lipca 1910 L. 38168 mianowała egz. zast. naucz. Karola Pępkowskiego pomocnikiem dyrektora w czynnościach kancelaryjnych i administracyjnych na lata szkolne 1910/11 i 1911/12.

5. Rozp. z dnia 21 lipca 1910 L. 42179 przeniosła c. k. Rada szkol. kraj. zast. naucz. I. szkoły realnej w Krakowie Witolda Filasiewicza w tym samym charakterze do tutejszego zakładu.

6. Reskryptem z d. 2 lipca 1910 L. 26075 przyznał J. E. Pan Minister W. i O. profesorowi Antoniemu Marcinkowskiemu VIII. kl. rangi służbowej. (Rozp. c. k. Rady szk. kraj. z d. 25 lipca 1910 L. 42185).

7. Rozp. z d. 19 lipca 1910 L. 37308 nadała c. k. Rada szk. kraj. prof. c. k. szkoły realnej w Tarnowie, Adolfowi Boguckiemu, posadę rzecz. naucz. w tutejszym zakładzie.

8. Rozp. z d. 22 lipca 1910 L. 42448 przeniosła c. k. Rada szk. kraj. zast. naucz. w c. k. I. gimnazjum w Nowym Sączu Stanisława Kordyla, w tym samym charakterze do tutejszego zakładu.

9. C. k. Rada szk. kraj. rozp. z d. 30 sierpnia 1910 L. 47597 zniżyła prof. Józefowi Piźle obowiązkowy wymiar godzin naukowych do połowy na przeciąg I. półr. r. szk. 1910/11, a następnie rozp. z d. 30 stycznia 1911 L. 924/IV, przedłużyła to zniżenie do końca roku szkolnego.

10. Rozp. z d. 28 sierpnia 1910 L. 51200 przeniosła c. k. Rada szk. kraj. zast. naucz. Kazimierza Fijoła w tym samym charakterze do c. k. gimnazjum w Żółkwi.

11. C. k. Rada szk. kraj. rozp. z d. 13 grudnia 1910 L. 73520 przeniosła prof. Antoniego Sucheniego z końcem listopada 1910 r., w czasowy stan spoczynku.

12. Rozp. z d. 30 stycznia 1911 L. 923/IV., zmniejszyła c. k. Rada szk. kraj. prof. Janowi Bystrzyckiemu obowiązkowy wymiar czynności naucz. do połowy na przeciąg II. półroczu roku szk. 1910/11.

13. C. k. Rada szk. kraj. rozp. z d. 10 lutego 1911 L. 1912/IV., udzieliła zast. naucz. Dr. Maryanowi Odrzywolskiemu urlopu na przeciąg II. półr. r. szk. 1910/11.

14. Rozp. z d. 9 lutego 1911 L. 2268/IV. zamianowała c. k. Rada szk. kraj. kandydata stanu naucz. Dr. Pawła Łozińskiego, zast. naucz. w tutejszym zakładzie.

15. Rozp. z d. 12. kwietnia 1911 L. 6375/IV. udzieliła c. k. Rada szk. kraj. urlopu dyrektorowi Janowi Bidzińskiemu na czas od 20 kwietnia do 20 maja b. r. i poruciła na ten czas zastępstwo prof. Tadeuszowi Kołomłockiemu.

B) Służba szkolna:

Plizga Mikołaj, tercyan stały.

Pomietło Wawrzyniec, sługa pomocniczy.

Brachowski Kasper, sługa pomocniczy.

II. Plan naukowy *).

a) Rozkład godzin.

PRZEDMIOT	K L A S A							Razem
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	
Religia	2	2	2	2	2	2	2	14
Język polski	3	4	3	3	4	3	4	24
Język niemiecki	6	6	5	4	4	3	3	31
Język francuski	—	—	4	3	3	3	3	16
Geografia	2	2	2	2	1	1	—	10
Historia	2	2	2	2	3	2	4	17
Matematyka	3	3	3	4	4	4	5	26
Historia naturalna	2	2	—	—	2	2	2	10
Fizyka	—	—	3	2	—	4	4	13
Chemia	—	—	—	3	2	2	—	7
Geometria i rysunki geometryczne	—	2	2	2	3	3	2	14
Rysunki odręczne . . .	4	4	4	3	3	2	2	22
Kaligrafia	2	—	—	—	—	—	—	2
Gimnastyka	2	2	2	2	2	2	2	14
Razem	28	29	32	32	33	33	33	220
Język ruski	—	—	—	2	2	2	—	6

*) Rozporządzeniem c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 20 lipca 1909 r. L. 37.271, w myśl reskryptu c. k. Ministerstwa Wyznań i Oświecenia z dnia 6 lipca 1909. L. 24339.

b) Cel nauki.

Nauka religii.

- a) w 4 klasach niższych. Poznanie najważniejszych prawd wiary i moralności kościoła katolickiego, treści ksiąg historycznych Starego i Nowego Zakonu, tudzież ważniejszych obrzędów kościelnych.
- b) w 3 klasach wyższych. Nauka katolickiej wiary i moralności; główne ich źródła, najważniejsze zdarzenia, odnoszące się do rozwoju Kościoła tak wewnętrznego jak zewnętrznego.

Język polski.

- a) w 4 klasach niższych. Należyte czytanie i mówienie, gramatyczna pewność i poprawność w piśmie; gruntowna znajomość fleksyi i składni; wyrabianie dobrego smaku przez czytanie, uczenie się na pamięć i należyte wygłaszanie celniejszych utworów wierszem i prozą. Poznanie wybitniejszych gatunków poezyi i prozy.
- b) w 3 klasach wyższych. Biegłość i stylistyczna poprawność w ustnem i piśmiennem władaniu językiem. Poznanie celniejszych utworów literatury polskiej, jakoteż najważniejszych szczegółów z życia znakomitych pisarzy polskich. Czytanie celniejszych i charakterystycznych ustępów z dzieł starożytnych autorów klasycznych w przekładach wzorowych.

Język niemiecki.

- a) w klasach niższych. Wprawa w wyrażaniu myśli w słowie i piśmie, w zakresie pojęć najbliższych. Znajomość odmian i składni.
- b) w całej szkole realnej. Poprawność w wyrażeniu myśli w słowie i piśmie obok większej biegłości w zakresie właściwego przedmiotu nauki. Znajomość najbardziej kształcących utworów piśmiennictwa w XVIII i XIX wieku na podstawie lektury.

Język francuski.

Pewna wprawa w wyrażaniu myśli w mowie i piśmie w zakresie zwykłych stosunków towarzyskich; uzdolnienie do samodzielnego czytania dzieł francuskich; poznanie niektórych cenniejszych dzieł literatury francuskiej.

Geografia.

- a) w 4 klasach niższych. Na poglądzie polegające zasadnicze wiadomości o kształcie i wielkości ziemi, tudzież o ruchach pozornych słońca, w celu wyjaśnienia zmian w oświetleniu i ogrzaniu. Zrozumienie mapy. Ogólna znajomość powierzchni ziemi co do jej właściwości przyrodzonych, zaludnienia i państw ze szczególnem uwzględnieniem monarchii austro-węgierskiej.
- b) w klasach wyższych. Gruntowna znajomość geografii Europy, nabyta przez powtórzenie, uzupełnienie i pogłębienie geograficznych wiadomości z klas niższych, z silniejszym uwypatnieniem przyczynowego związku zjawisk geograficznych. Dokładna znajomość stosunków geograficznych monarchii austr.-węgierskiej, w szczególności jej naturalnych obszarów gospodarczych i czynników ich rozwoju. Kraje innych części świata tylko w ogólnych zarysach.

Matematyka.

Dokładna znajomość tak zwanej elementarnej matematyki, tudzież zrozumienie i zastosowanie pojęcia funkcji.

Historia naturalna.

- a) w klasach niższych. Poznanie typowych przedstawicieli głównych grup świata zwierzęcego i roślinnego na podstawie bezpośredniej obserwacji, jasnego opisowego przedstawienia łatwo uchwytłych stosunków morfologicznych z uwzględnieniem tych biologicznych związków między budową ciała a sposobem życia, które łatwo dadzą się wyjaśnić. Utorowanie

drogi do zrozumienia systematycznego grupowania. Znajomość najważniejszych minerałów i kilku odmian skał, oparta na obserwacji znamion łatwo dostrzegalnych.

- b) w klasach wyższych. Znajomość najważniejszych faktów, dotyczących budowy zewnętrznej i wewnętrznej, jakoteż zjawisk życia roślin i zwierząt, tudzież związku między budową ciała a sposobem życia. Naturalny układ roślin i zwierząt w zarysie. Somatologia i najważniejsze zasady fizjologii i higieny. Poznanie morfologicznych, fizycznych i chemicznych własności tych minerałów, które mają szczególne znaczenie w gospodarstwie domowym człowieka, albo jako istotne składniki najbardziej znanych gatunków skał. Znajomość zasadniczych zjawisk geologicznych.

Fizyka.

- a) w klasach niższych. Poznanie najprostszych zjawisk przyrody na podstawie obserwacji przyrody i doświadczeń. Najważniejsze zużytkowanie tych zjawisk w życiu praktycznem.
- b) w klasach wyższych. Zrozumienie najważniejszych zjawisk i praw z zakresu fizyki, meteorologii i astronomii, tudzież znajomość matematycznego formułowania praw zasadniczych.

Chemia.

Poznanie zjawisk chemicznych i praw, rządzących nimi, na drodze doświadczalnej.

Poznanie najważniejszych pierwiastków i ich związków, a mianowicie tych, które zasługują na uwagę bądź to ze względu na swe pojawienie się, na swą rolę w gospodarstwie przyrody lub praktyczne zastosowanie, bądź też tych, które mają znaczenie w teorii chemii; zrozumienie najważniejszych przemian chemicznych, odbywających się w życiu codziennem.

Z mineralogii (na stopniu niższym) zaznajomienie się z najpospolitszymi minerałami i niektórymi skałami na podstawie obserwacji cech, wyraźnie w nich występujących.

Rysunki geometryczne.

(Dokładniej: Rysunki geometryczne w klasach niższych, geometrya wykreślna w klasach wyższych).

- a) w klasach niższych. Wprawa w rysunku liniowym, w szczególności w wykonywaniu geometrycznych zagadnień konstrukcyjnych; przedstawianie prostych przedmiotów w rzutach.
- b) w klasach wyższych. Znajomość najważniejszych praw i zadań metody rzutów prostokątnych, tudzież pojęć zasadniczych, dotyczących się rzutów ukośnych i perspektywy obok zastosowania ich do przedstawienia prostych przedmiotów technicznych.

Rysunki odręczne.

Kształcenie świadomego spostrzegania przez ćwiczenie zdolności pojmowania i wyobrażania; wprawa w graficznem przedstawianiu przedmiotów widzianych, estetyczne poczucie kształtu i barwy; pogląd na najważniejsze epoki w historycznym rozwoju sztuki.

Gimnastyka.

Plan nauki ukaże się osobno.

Język ruski.

(Względnie obowiązkowy).

Pewność w czytaniu i piśmie. Biegłość w wyrażaniu myśli w słowie i piśmie.

Materyał naukowy dzieli się na 2 stopnie, niższy i wyższy. Każdy stopień obejmuje trzy półrocza.

Uwaga.

Nauka historyi w klasach I, II i III ma być udzielania przez tego samego nauczyciela co języka polskiego.

Rysunków geometrycznych w klasie drugiej i trzeciej uczyć będzie nauczyciel matematyki; cenzury jednak będą dawane oddzielnie.

c) Rozdział materiału nauki.

K L A S A I.

Religia: (2 godziny na tydzień). Katechizm z odpowiedniami objaśnieniami liturgicznymi.

Język polski: (3 godziny na tydzień). Czytanie wzorów według wypisów.

Deklamacya: Należyte wygłaszanie z pamięci wzorowych utworów poetycznych, niekiedy ustępów prozaicznych.

Gramatyka: Elementarna nauka o zdaniu pojedynczem i o składni zgody; najważniejsze zdania poboczne; poznanie ważniejszych znaków pisarskich. Deklinacya imion.

Wypracowania piśmienne: po 6 szkolnych i po 3 domowe na półroczu, a mianowicie: w pierwszym półroczu wyłącznie dyktaty, ułożone systematycznie, a obejmujące ważniejsze zasady i prawa pisowni; w drugim półroczu naprzemian dwa dyktaty i wypracowania stylistyczne, szkolne i domowe.

Język niemiecki: (6 godzin na tydzień). Czytanie; uczenie się na pamięć słów, zwrotów i całych ustępów; zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersya; rozmówki.

Znajomość odmian regularnych i zasad składni; ćwiczenia ortograficzne.

Co tydzień zadanie szkolne. Tematy: dyktaty, ćwiczenia ortograficzne, zastosowane do potrzeby praktycznej, pisanie z pamięci ustępów memorowanych, retrowersye.

Geografia: (2 godziny na tydzień). Zasadnicze pojęcia geograficzne traktowane w sposób poglądowy zrazu na podstawie stosunków miejscowych, a następnie w stałym związku z bieżącym materiałem nauki. Położenie słońca w stosunku do budynku szkolnego i mieszkalnego w rozmaitych porach dnia i roku (przy końcu roku szkolnego ujęcie poszczególnych spostrzeżeń w obraz uzmysławiający śrubową drogę słońca). Następnie oryentowanie się w rzeczywistej okolicy i na karcie. Pierwsze zaznajomienie się z siatką globusa. Opisanie i wyjaśnienie sprawy oświetlenia i ogrzania kraju ojczystego w ciągu jednego roku, o ile te zjawiska bezpośrednio zależą od długości dnia i wysokości słońca. Główne formy ładu i wód, ich rozdział

na ziemi i sposób przedstawienia. Położenie najważniejszych państw, i miast z ciągłym ćwiczeniem i zaprawianiem w czytaniu mapy.

Próby rysowania najprostszych przedmiotów geograficznych.

Historia: (2 godziny na tydzień). Najważniejsze podania, osoby i zdarzenia z dziejów kraju rodzinnego.

Matematyka: (3 godziny na tydzień). **Rachowanie.** Cztery główne działania rachunkowe na liczbach całkowitych mianowanych i niemianowanych w zakresie liczb ograniczonym, który stopniowo tylko się rozszerza. Rzymskie znaki liczbowe. Monety, miary i wagi krajowe. Liczby dziesiętne, uważane zrazu według układu pozycyjnego, następnie jako ułamki dziesiętne w połączeniu z ćwiczeniami przygotowawczymi do rachowania ułamekami. (Ułamki pospolite, których mianowniki składają się z niewielu małych czynników pierwszych i które należy traktować na konkretnych przykładach poglądowych bez prawideł „działania na ułamkach“, lecz jako szczególne rodzaje liczb mianowanych).

Geometria: Początki nauki o prostych formach geometrycznych, mianowicie o sześciacie i kuli na podstawie poglądu. Ćwiczenia w używaniu, cyrkla, linealu (przykładnicy), trójkąta (węgielnicy), podziałki, przenośnika. Pomiar i rysowanie przedmiotów z otoczenia. Poznanie własności najprostszych konkretnych utworów przestrzennych (kąty 90° , 60° , trójkąty równoramienne, prostokątne, równoboczne i t. p.), tudzież związków pomiędzy nimi, równoległość i prostopadłość prostych i płaszczyzn na konkretnych formach powierzchni i brył.

Powierzchnia kwadratu, prostokąta, objętość sześcianu, słupa (prostopadłościanu) jako zastosowanie układu metrycznego.

Wypracowania piśmienne: Po 3 zadania szkolne w każdym półroczu, prócz tego ćwiczenia domowe z lekcyi na lekcję.

Historia naturalna: (2 godziny na tydzień). Przez pierwszych 6 miesięcy roku szkolnego: świat zwierzęcy, mianowicie opis typowych gatunków ssaków i ptaków z uwzględnieniem tych biologicznych stosunków, które można przyjąć jako stanowczo stwierdzone.

Przez ostatnie 4 miesiące roku szkolnego: świat roślinny, mianowicie opis roślin nasiennych, (jawnokwiatowych) o prostej budowie, jako wstęp do zrozumienia najważniejszych zasadniczych pojęć morfologicznych z uwzględnieniem najprostszych stosunków biologicznych.

Rysunki odręczne: (4 godziny na tydzień). Płaskie i łatwe motywy ornamentalne (z epok dawniejszych i epoki najnowszej), oparte na zasadniczych kształtach geometrycznych. Stylizowane kształty wzięte z natury. Przedmioty z otoczenia w zarysie rzutowym i kształty płaskie z dziedziny przyrody.

Początkowo nauka odbywa się gromadnie, poprzedzona objaśnieniami nauczyciela, tłumaczącemi powstanie kształtu z zasadniczych form geometrycznych, a popierana rysunkiem węglem na papierze o wielkich rozmiarach; następnie nauka w grupach (na przykładach o różnej trudności, odpowiednio do uzdolnienia uczniów); na koniec nauka indywidualna. Okolicznościowe objaśnienia o zastosowaniu danych rysunków jako motywu ornamentalnego do celów zdobnictwa.

Od czasu do czasu rysunek z pamięci z zakresu przerobionego materiału naukowego.

Środki przedstawiania: ołówek, barwy przejrzyste (lazurowe) i pokrywce.

Od początku należy kłaść nacisk na czystość i poprawność rysunku, jego estetyczną formę zewnętrzną i pismo, użyte do opisanie rysunku.

Kaligrafia: (2 godziny na tydzień). Pismo zwykłe łacińskie i niemieckie, pismo rondowe i igielkowe.

K L A S A II.

Religia: (2 godziny na tydzień). Jak w I. kl.

Język polski: (4 godziny na tydzień). Czytanie wzorów według wypisów, jak w klasie I.

Deklamacja, jak w klasie I.

Gramatyka: Elementarna nauka o zdaniu złożonym. Powtórzenie deklinacji imion, odmiana słów. Nauka pisowni i interpunkcji uzupełniona i rozszerzona. Ćwiczenia ortograficzne, jak w klasie I.

Wypracowania piśmienne jak w kl. I., naprzemian dyktat, zadanie szkolne i domowe.

Język niemiecki: (6 godzin na tydzień). Zdawanie sprawy z czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersja; dłuższe rozmówki; uczenie się na pamięć słów, zwrotów i całych ustępów.

Powtórzenie odmiany regularnej, poznanie najważniejszych wyjątków.

Co tydzień wypracowanie piśmienne (z tych co miesiąc jedno domowe). Tematy jak w kl. I.

Geografia: (2 godziny na tydzień). Przeniesienie obrazu śrubowej drogi słońca uzyskanego na horyzoncie ojczystym na horyzonty w innych szerokościach (przyczem należy zaczynać od stosownego opisu krajobrazu); stąd kulistość i wielkość ziemi. Poglębianie nauki o globusie.

Azja i Afryka: ich położenie i granice, oro- i hydrografia, topografia i klimat. W zależności od gleby i klimatu: roślinność, płody kraju i zatrudnienie ludów omawiać i wytłumaczyć należy tylko na kilku przykładach, przystępnych i zupełnie zrozumiałych.

Europa: Pogląd na jej granice, rzeźbę gleby i wody. Kraje Europy południowej i Wielka Brytania według zasad wskazanych przy Azji i Afryce.

Rysowanie prostych szkiców map (tylko dla ćwiczenia).

Historia: (2 godziny na tydzień). Najważniejsze osoby i zdarzenia z dziejów monarchii austriacko - węgierskiej aż do pokoju westfalskiego z uwzględnieniem dziejów powszechnych.

Matematyka: 5 godzin tygodniowo (razem dla rachunków, geometryi i rysunków geometrycznych).

Rachowanie: Miara (podzielnik) i wielokrotność; poznanie czynników pierwszych w stopniowo rozszerzającym się zakresie liczb. Uogólniające prawa rachowania ułamkami; zamiana ułamków pospolitych na dziesiętne i na odwrot. Wielkości wprost i odwrotnie proporcjonalne w rachunku zapomocą wnioskowania (jako najprostsza sposobność wprowadzenia funkcyi do zakresu myślenia). Ustawiczne ćwiczenia w rachowaniu mianowanemi liczbami dziesiętnymi z powolnem rozszerzaniem zakresu. Najprostsze przykłady z rachunku procentu prostego.

Geometria: Nauka pogładowa o symetrii utworów bryłowych i płaskich. Poznanie elementów wystarczających

do określenia figury płaskiej zapomocą konstrukcyi (zamiast dowodów przystawania). Rozmaite zastosowanie przy pomiarach w sali szkolnej, według możności także w polu. Trójkąty, czworoboki, wieloboki (w szczególności umiarowe); koła. Należące do nich graniastosłupy proste, ostrosłupy, walce i stożki. Kula, stosownie do potrzeb jednocześnie udzielanej nauki geografii. Zmienność utworów (zmiany ich kształtu i wielkości przy zmianie elementów określających).

Rysunki geometryczne; (2 godziny tygodniowo tuż po sobie). Dalszy ciąg ćwiczeń w używaniu przyborów rysunkowych. Zadania konstrukcyjne w związku z nauką geometryi, zastosowane także do rysowania łatwych ornamentów geometrycznych.

Wypracowania piśmienne: Jak w kl. I.

Historia naturalna: (2 godziny na tydzień). Przez pierwszych 6 miesięcy roku szkolnego: świat zwierzęcy, mianowicie opis typowych przedstawicieli jeszcze nie omawianych klas zwierząt kręgowych, dalej owadów i innych zwierząt bezkręgowych, jakoteż uwagi o sposobie ich życia. Rzut oka na podział świata zwierzęcego.

Przez 4 ostatnie miesiące roku szkolnego: świat roślinny, mianowicie opis roślin nasiennych (jawnokwiatowych) o budowie mniej prostej i kilku zarodnikowych (skrytokwiatowych) z uwzględnieniem sposobu ich życia. Przejrzysty podział świata roślinnego.

Rysunki odręczne: (4 godziny na tydzień). Rysunek perspektywiczny z poglądu: Po krótkim objaśnieniu zjawisk perspektywicznych przystąpić należy bezzwłocznie do rysowania zasadniczych kształtów przestrzennych w odpowiednich grupach i rysowania najwykleszych kształtów z otoczenia; rysunek odpowiednich przedmiotów martwych i prostych przedmiotów z natury żywej pojedynczo lub w grupach. W miarę możności ciąg dalszy ćwiczeń z zakresu rysunku płaskiego.

Początkowo należy poprzestać na poprawnych konturach i zwolna przejść do cieniowania i malowania. Zupełne wykończenie rysunku przeprowadza się w późniejszych pracach podczas ćwiczeń w rysowaniu przedmiotów z otoczenia.

W zakresie materiału naukowego przepisanego dla tej klasy: rysunek z pamięci i szkice.

Środki przedstawiania: ołówek, kreda, kredka (a także węgiel), barwy lazurkowe.

K L A S A III.

Religia: (2 godziny na tydzień). Półrocze I. Liturgika. Półrocze II. Dzieje Starego Zakonu.

Język polski: (3 godziny na tydzień). Czytanie wzorów według wypisów. Czytanie, objaśnianie i zdawanie sprawy, jak w kl. I. i II. Krótkie wiadomości o życiu i pismach cenniejszych pisarzy, z których dzieł wyjątki właśnie się czyta. Deklamacya. jak w kl. I. Gramatyka: Przysłówki, spójniki, przyimki. Składnia rządu. Prawidła pisowni.

Wypracowania piśmienne: po 4 szkolne i po 2 domowe na półrocze.

Język niemiecki: (5 godzin na tydzień). Swobodniejsza reprodukcya czytanych ustępów prozaicznych i poetycznych; uwzględnianie wyrażeń i zwrotów, podobną myśl wyrażających (synonimów); uczenie się na pamięć.

Systematyczna gramatyka w zakresie nauki o formach i składni rządu. — Miesięcznie 3 zadania (2 szkolne, 1 domowe). Tematy: retrowersye, reprodukcye ustępów w szkole czytanych, streszczenia.

Język francuski: (4 godziny na tydzień). Nauka czytania: memorowanie słówek, zwrotów i zdań; retrowersya i rozmówki. Najważniejsze prawidła odmian regularnych (rodzajnika, rzeczownika, przymiotnika, zaimka). Słowa posiłkowe; główne zasady konjugacyi regularnej; tworzenie najważniejszych czasów złożonych. — W I półroczu co tydzień krótki dyktat w ścisłym związku z wziętymi ustępami. W II. półroczu co 4 tygodnie dwa dyktaty i jedno wypracowanie szkolne. Tematy do dyktatów, jak w I półroczu; do zadań szkolnych, pisanie z pamięci memorowanych ustępów, retrowersye.

Geografia: (2 godziny na tydzień). Kraje Europy nieomówione w klasie II. (z wyłączeniem monarchii austriacko-węgierskiej), Ameryka i Australia według tych samych zasad, co w klasie II., mianowicie także co do wyjaśnienia stosunków

klimatycznych. Powtórzenie i uzupełnienie wiadomości z geografii astronomicznej ze względu na działy nauki fizyki przeznaczone dla tej klasy.

Szkicowanie map, jak w klasie II.

Historia: (2 godziny na tydzień). Półrocze I. Dzieje nowożytne monarchii austriacko-węgierskiej od pokoju westfalskiego aż do doby obecnej z uwzględnieniem dziejów powszechnych. Półrocze II. Podania o bogach i bohaterach z historii Greków i Rzymian.

Matematyka: 5 godzin tygodniowo (dla arytmetyki, geometrii i rysunków geometrycznych).

Początki arytmetyki ogólnej jako zakończenie dotychczasowej nauki rachowania; wyrażanie prawideł rachowania słowami i literami, najprostsze przekształcenia, ćwiczenia w podstawianiu (częste sprawdzanie rachunku algebraicznego przez podstawianie liczb szczególnych w zagadnieniu i wyniku). Liczby ujemne w zastosowaniu najprostszym i niewyszukanem (podziałka termometryczna i skala wysokości, podziałka do mierzenia stanu wód, oś liczbowa).

Związki między powierzchniami (porównania, najprostsze przemiany, formułki pomiaru), objętość graniastosłupów prostych i odpowiednich walców. Pomiaru i porównania na przedmiotach w sali i ogrodzie szkolnym, a także w miarę możności w polu. Twierdzenie Pitagorasa z licznymi przykładami poglądowymi i zastosowaniem na utworach płaskich i najprostszych przestrzennych (n. p. przekątnia sześcianu, wysokość prostych ostrosłupów o podstawie kwadratowej). Ostrosłup (stożek), kula; powierzchnia i objętość tych ciał (przy kuli bez uzasadnienia formuł).

Wielostronne połączenie nauki arytmetyki i geometrii. Graficzne przedstawienie czterech działań rachunkowych na odcinkach: wyrażen $(a+b)^2$, $(a-b)^2$, $(a+b)(a-b)$, $(a+b)^3$ i t. d. na prostokątach, sześciannach. Wyciąganie pierwiastka kwadratowego i sześciennego w związku z obliczeniami z planimetrii i stereometrii. Działania skrócone. Ocenianie stopnia dokładności, do którego można dążyć i który można osiągnąć na podstawie rzeczywistego pomiaru elementów określających. Przybliżone oszacowanie wielkości wyniku. Następnie sprawdzenie wyników oszacowania

i obliczenia przez pomiar i odważenie obliczonych modeli, brył i powierzchni. Dalsze przysposobienie uczniów do pojmowania funkcji: zmienność długości, powierzchni, objętości (zapomocą bezpośredniej nauki pogładowej i rysunku w podziale zmniejszonej), figur i utworów przestrzennych, których podobieństwo poznano, zależnie od pierwszej, drugiej i trzeciej potęgi, drugiego i trzeciego pierwiastka elementów określających. Najprostsze równania, o ile nastroczą się do nich sposobność przy obliczeniach z planimetrii i stereometrii w tej klasie.

Rysunki geometryczne (w tygodniu 2 godziny po sobie następujące). Ciąg dalszy i rozszerzenie ćwiczeń z klasy II. — Wypracowania piśmienne: Jak w kl. I.

Fizyka: (3 godziny na tydzień). Wstęp: Rozciągłość. Stany skupienia. Ciężar, ciężar właściwy. Ciśnienie powietrza.

Ciepło: Wrażenie ciepła. Temperatura. Zmiana objętości pod wpływem ciepła. Termometr. Ilość ciepła, ciepło właściwe. Zmiana stanów skupienia. Prężność par. Zasada maszyny parowej. Źródła ciepła. Przewodzenie ciepła, promieniowanie ciepła.

Magnetyzm: Magnesy naturalne i sztuczne, igła magnetyczna. Działanie wzajemne dwu biegunów magnetycznych. Magnetyzowanie przez rozdział, przez pocieranie. Magnetyzm ziemi. Pojęcie zboczenia i nachylenia z powtórzeniem odpowiednich wiadomości zasadniczych z astronomii. Busola.

Elektryczność: Elektryzowanie przez tarcie, przez udzielanie, przewodzenie elektryczności. Elektroskopy. Siedziba elektryczności. Działanie kończyn. Elektryzowanie przez rozdział. Maszyna do wytwarzania elektryczności. Kondensatory. Burza, gromochron.

Najwyklesze ogniwa galwaniczne. Prąd elektryczny. Wytwarzanie ciepła i światła przez prąd. Elektroliza (rozkład wody i galwanoplastyka). Działania magnetyczne prądu, telegraf. Zasadnicze doświadczenia z zakresu indukcji elektrycznej. Telefon i mikrofon.

Głos: Powstawanie głosu. Rozchodzenie się głosu. Dźwięki i szmery. Siła głosu i wysokość tonu. Struny, widelki stroikowe, piszczalki. Odbicie. Obrzmiewanie i współbrzmienie. Odbieranie wrażeń słuchowych.

Światło: Źródła światła. Prostolinijne rozchodzenie się światła, cień, fazy księżyca, zaćmienia, ciemnia. Natężenie oświetlenia. Prawo odbicia. Obrazy w zwierciadłach płaskich i kulistych. Załamanie (jakościowe), przechodzenie światła przez płyty, graniastosłupy i soczewki. Obrazy w soczewkach. Oko, akomodacja, okulary, kąt widzenia, lupa. Rozszczepienie światła, tęcza.

Zjawiska niebieskie (przez cały rok szkolny); Wstępne orientowanie się na niebie gwiazdzistym, fazy i bieg księżyca, ruch słońca ze względu na system gwiazd stałych.

Rysunki odręczne: (4 godziny na tydzień). Dalszy ciąg rysunku z przedmiotów z otoczenia (także przedmiotów technicznych i artystycznego przemysłu), jakoteż odpowiednich kształtów z natury (roślin i martwej natury wszelkiego rodzaju).

K L A S A IV.

Religia: (2 godziny na tydzień). Dzieje Nowego Zakonu.

Język polski: (3 godziny na tydzień). Czytanie wzorów, jak w kl. III. Uwzględnienie listów i innych zwykleszych pism praktycznych. Najważniejsze wiadomości o głównych rodzajach poezji i prozy w związku z lekturą. Deklamacja, jak w kl. I. Gramatyka: Składnia w obrębie czasownika. Systematyczna nauka o zdaniach złożonych i okresach. Powtórzenie całego materiału gramatycznego w ogólniejszych zarysach. Ćwiczenia piśmienne jak w klasie III.

Język niemiecki: (4 godziny na tydzień). Reprodukcyja, jak w kl. III; uczenie się na pamięć.

Systematyczna gramatyka w zakresie nauki o zdaniu i uzupełnienie składni rządu. Miesięcznie 3 zadania (2 szkolne, 1 domowe). Tematy: retrowersye, reprodukcyje, opowiadania, opisy, listy.

Język francuski: (3 godziny na tydzień). Zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na podstawie stosownych pytań; retrowersye; dłuższe rozmówki: memorowanie słówek, zwrotów i całych ustępów. Powtórzenie i uzupełnienie odmian regularnych (przymiotnika, liczebnika, zaimka); nauka o przysłówku i przymyku; najzwyklejsze czasowniki nieregularne. — Co 4 tygodnie jeden dyktat, jedno zadanie szkolne i jedno

domowe. Tematy do wypracowań, jak w klasie III., przy cokolwiek zwiększonych wymaganiach.

Geografia: (2 godziny na tydzień). Geografia austriacko-węgierskiej monarchii pod względem fizycznym i politycznym bez osobnego traktowania statystyki, jednak z dokładniejszym uwzględnieniem plodów poszczególnych krajów, oraz zatrudnienia, handlu i kultury każdego narodu.

Szkicowanie map, jak w klasie II.

Historja: (2 godziny na tydzień). Dzieje starożytne, głównie Greków i Rzymian, ze szczególnem uwydatnieniem momentów z historii kultury i z ciąglem uwzględnianiem geografii.

Matematyka: (4 godziny na tydzień). Arytmetyka ogólna: Wyjaśnienie prawideł działań, tudzież ich związku, ćwiczenia się w nich zapomocą przekształcań, a zwłaszcza przez rozwiązywanie równań i ich sprawdzanie przez podstawianie (liczbowych i algebraicznych) wyników w równania początkowe. Dla ćwiczenia w myśleniu funkcjami wskazanie zmienności wyników przy zmianie elementów rachunku. Pogłębienie zrozumienia dziesiętkowego układu liczb i bardzo łatwe ćwiczenia w innych układach. Miara, wielokrotność, ułamki; równania stopnia pierwszego o jednej lub kilku niewiadomych; stosunki, proporcye; czyste równania stopnia drugiego, o ile ich potrzeba w nauce planimetrii. Graficzne przedstawienie funkcji liniowej i jej zastosowanie przy rozwiązywaniu równań stopnia pierwszego.

Planimetria: (aż do przystawiania i zastosowania twierdzeń o przystawianiu). Powtórzenie i pogłębienie poprzedniego materiału wraz z wyjaśnieniem na charakterystycznych przykładach sposobu definiowania i dowodzenia metodą Euklidesa; ugrupowanie reszty materiału o ile możliwości w formie zadań. Rozwiązywanie zadań konstrukcyjnych według różnych metod ogólniejszych (także za pomocą konstrukcyi wyrażań algebraicznych) z wykluczeniem wszystkich zadań, które dają się rozwiązać tylko przy pomocy szczególnych forteli. Zadania rachunkowe w naturalnym związku z resztą materiału nauki.

Wypracowania piśmienne: Jak w kl. I.

Fizyka: (2 godziny tygodniowo). Równowaga i ruch. Pomiar sił za pomocą ciężarów i przedstawianie ich na odcinkach.

Dźwignia, waga, kołowrot, krążek, płaszczyzna pochyła (zjawiska równowagi, składanie i rozkładanie sił). Punkt ciężkości. Rodzaje równowagi. Ruch jednostajny. Wolne spadanie. Pionowy rzut w górę. Składanie i rozkładanie ruchów. Graficzne traktowanie rzutu poziomego i ukośnego. Ruch po płaszczyźnie pochyłej. Tarcie. Prawa ruchu wahadłowego. Siła odśrodkowa. Najważniejsze zjawiska przy zderzeniu się ciał sprężystych i niesprężystych. Pojęcie energii, przemiana energii mechanicznej w ciepło.

Zebranie i powtórzenie nauki o zjawiskach niebieskich i ich wyjaśnienie na podstawie systemu Kopernika.

Ciecze: Własności. Rozchodzenie się ciśnienia. Poziom. Ciśnienie hydrostatyczne. Naczynia połączone (zjawiska włoskowatości). Zasada Archimedes'a. Najprostsze przypadki wyznaczenia ciężaru właściwego na podstawie pędu do góry. Pływanie ciał, areometr podziałkowy.

Gazy: Własności. Barometr, manometr. Prawo Mariotte'a. Pompy wodne i pneumatyczne. Lewar. Balon.

Chemia: (3 godziny na tydzień). Chemia i mineralogia. Punktem wyjścia dla rozpatrywania zjawisk chemicznych ma być obserwacja powietrza i ważniejszych minerałów. Wprowadzanie w świat zjawisk chemicznych opierać się ma na doświadczeniach możliwie najprostszych, co utoruje swolna drogę do zrozumienia prawidłowości przebiegu tych zjawisk w zakresie, odpowiadającym zdolności pojmowania na tym stopniu nauki.

Traktowanie wybranych pierwiastków i ich najważniejszych związków, jakoteż pospolitszych minerałów i skał, bez zwracania szczególnej uwagi na systematykę.

Z chemii organicznej tylko materiał najniezbędniejszy; a więc przy nauce o oleju skalnym omówi się kilka węglowodorów, poda się kilka przykładów alkoholi, kwasów, węglowodanów, połączeń cjanowych i pochodnych benzolu; najważniejsze wiadomości o ciałach białkowatych.

Geometria i rysunki geometryczne: (2 godziny na tydzień). Kreślenie krzywych przecięt stożkowych na podstawie ich własności ogniskowych. Styczne wykreślone w danym punkcie krzywej i z punktu zewnątrz niej leżącego poprowadzone. Zależności położenia.

Rysowanie z poglądu rzutu poziomego i pionowego prostych brył w położeniach szczególnych względem płaszczyzn

rzutowych. Ustalenie geometryczne pojęć poziomego i pionowego rzutu punktu, linii itp. Wynajdywanie długości i nachylenia odcinków prostych, jakoteż rzeczywistej postaci figur prostokreślnych, leżących na płaszczyznach rzucających. Wykreślanie brył graniastych w położeniach otrzymanych wskutek obrotu. Rysowanie rzutów bocznych i ukośnych tych brył. Przekroje płaszczyznami rzucającymi, siatki brył graniastych, proste konstrukcje cieniów tych brył przy oświetleniu równoległym. Co tydzień małe ćwiczenie domowe.

Rysunki odręczne: (3 godziny na tydzień). Rozszerzenie materiału naukowego z zakresu rysowania z natury w rozmaitych kierunkach, także co się tyczy przemysłu artystycznego, mianowicie na naczynia i inne przedmioty ustawiane pojedynczo lub w grupach.

Na tym stopniu nauki powinno się przy każdym poszczególnym rysunku uwzględniać czynnik estetyczno-wychowawczy. Pod względem technicznym należy starać się o jasne, zrozumiałe wykonanie rysunku. Przygodnie dozwolone są także uproszczone szkice. Zdolniejsi uczniowie tej klasy, którzy osiągnęli odpowiednią techniczną wprawę w rysowaniu z natury, mogą rozpocząć rysunek figuralny ze wzorów i modeli gipsowych. Szkicowanie należy ćwiczyć na większych przedmiotach natury, a przy sposobności także na motywach z krajobrazów.

K L A S A V.

Religia: (2 godziny na tydzień). Półrocze I. Historyczny przegląd głównych źródeł katolickiej nauki wiary i moralności.

Półrocze II. Dogmatyka katolicka.

Język polski: (4 godziny na tydzień). Czytanie cenniejszych dzieł literatury polskiej wieku XVI. i XVII. w związku z lekturą w przekładach, cenniejszych a charakterystycznych ustępów z dzieł tych autorów klasycznych (greckich i rzymskich), którzy byli wzorami dla autorów polskich. Obowiązkowa lektura domowa. Deklamacja jak w kl. I.

Wypracowania stylistyczne: po 3 szkolne i po 2 domowe na półrocze.

Język niemiecki: (4 godziny tygodniowo).

Gramatyka: Uzupełnianie i pogłębianie wiadomości gramatycznych przeważnie przy sposobności poprawiania wypracowań piśmiennych.

Lektura: Przewagę ma proza opowiadająca i naukowa, która poczyna zwolna obejmować także materiały innych przedmiotów nauki i dostarczać może podstawy do zajmującej konwersacji. Lektura poetyczna obejmuje łatwiejsze utwory epickie (balady) i nietrudne liryczne. Lektura domowa obejmuje podania bohaterskie, opowiadania krótsze opisy podróży, łatwiejsze komedye.

Ćwiczenia w ustnem wyrażaniu myśli na podstawie lektury w każdej godzinie, nadto ćwiczenia na podstawie poglądu (obrazy, przyroda) i zdarzeń z życia codziennego według uporządkowanego planu.

Poetyka i stylistyka przy sposobności lektury i na podstawie wiadomości pozyskanych w nauce języka ojczystego.

Wypracowania piśmienne: Co trzy tygodnie jedno, na przemian domowe i szkolne: reprodukcye czytanych utworów opowiadania i opisy na podstawie własnych spostrzeżeń; tłumaczenie z języka ojczystego jako ćwiczenie w pokonywaniu trudności syntaktycznych.

Język francuski: (3 godziny na tydzień). Zdawanie sprawy z treści czytanych ustępów na stosowne pytania; dłuższe rozmówki; próby samodzielnej reprodukcji czytanych ustępów; memorowanie zwrotów, zdań i całych ustępów. Uzupełnienie nauki o odmianach. Czasowniki nieregularne, niezupełne i nieosobowe; spójniki. Składnia rzędu; składnia w obrębie czasownika (tryby i czasy). — Co 4 tygodnie jedno zadanie szkolne i jedno domowe. Tematy, jak w klasach poprzednich; krótkie swobodne opowiadania; przekłady z języka wykładowego na język francuski.

Geografia: (1 godzina tygodniowo). Europa: Ogólny przegląd. Powtórzenie, uzupełnienie i pogłębienie geografii Europy południowej, Francji, Belgii, Holandji i Anglii z silniejszym uwypokoleniem przyczynowego związku wzajemnego zjawisk geograficznych (plastyka powierzchni i jej powstanie, bieg słońca i klimat; klimat, świat roślinny i zwierzęcy, rozwój kultury poszczególnych krajów i jego zależność od czynników

geograficznych, formy gospodarcze i ich przyczyny, wymiana płodów i drogi komunikacyjne). Rzut oka na Australię i Amerykę.

Historia: (3 godziny na tydzień). Dzieje średniowieczne i nowożytne aż do pokoju westfalskiego w ten sam sposób, co w klasie IV. ze szczególnem uwzględnieniem monarchii austriacko-węgierskiej.

Matematyka: (4 godziny na tydzień). Potęgi i pierwiastki na łatwych przykładach. Równania stopnia drugiego o jednej niewiadomej, a bardzo łatwe o kilku niewiadomych. Najprostsze równania stopni wyższych, które dadzą się bez forteli sprowadzić do równań stopnia drugiego. Liczby niewymierne, urojone i zespolone, o ile prowadzi do nich rozwiązywanie owych równań. Graficzne przedstawienie funkcji stopnia drugiego i jej zastosowanie przy rozwiązywaniu równań stopnia drugiego. Logarytmy.

Planimetria. Ciąg dalszy i zakończenie materiału nauki klasy IV.

Stereometria. Własności główne naroża w ogólności, a w szczególności naroża trójsiennego (naroże bieżunowe). Właściwości, jakoteż obliczenie powierzchni i objętości graniastoslupów (walców), ostrosłupów (stożków), kuli, oraz płaszczyzn i brył, powstałych przez ich przecięcia. Twierdzenie Eulera, umiarowe wielościany.

Wypracowania piśmienne: Jak w kl. I.

Historia naturalna: (2 godziny na tydzień). Botanika. Półrocze I.: Krótki zarys anatomii i fizjologii roślin. Przegląd roślin zarodnikowych ze stanowiska ogólnej morfologii i historii rozwoju ze szczególnem uwzględnieniem tych roślin, które odgrywają ważną rolę w gospodarstwie przyrody i człowieka.

Półrocze II.: Najważniejsze rodziny roślin nasiennych (jawnokwiatowych) oraz ich naturalne ugrupowanie na zasadzie stosunków morfologicznych, anatomicznych i biologicznych. Przy wyborze rodzin, mających stanowić przedmiot nauki, należy odpowiednio uwzględnić rośliny pożyteczne i szkodliwe.

Chemia: (2 godziny na tydzień). Chemia nieorganiczna. Na doświadczeniach i szczegółowszej obserwacji niemetalu i ich wybitniejszych związków oparte rozszerzenie i pogłębienie materiału naukowego z klasy IV., mianowicie co się tyczy

znakowania chemicznego, praw zjawisk chemicznych z uwzględnieniem zasad chemii fizykalnej, o ile są zrozumiałe na tym stopniu nauki, tudzież co się tyczy rozwoju najważniejszych pojęć chemicznych, twierdzeń teoretycznych i twierdzeń, polegających na doświadczeniach, oraz hipotez i teorii, które służą jako objaśnienie tych twierdzeń (analiza chemiczna, synteza, wymiana składników, teoria atomistyczna ze względu na wyjaśnienie praw stechiometrycznych, wartościowość pierwiastków, zasada zachowania energii, zarys termochemii i teorii jonów, dysocjacja, reakcje odwracalne, zasadnicze pojęcia szybkości reakcji i równowagi chemicznej).

Ogólna charakterystyka metali i związków, porównawcze omówienie metali i ich związków, tych mianowicie, które mają szczególnie doniosłe znaczenie teoretyczne lub praktyczne, na podstawie systemu peryodycznego pierwiastków.

Geometria i rysunki geometryczne: (3 godziny na tydzień.) Systematyczne przerobienie podstawowych zagadnień geometrii wykresnej o punktach, prostych i płaszczyznach przy użyciu rzutu poziomego i pionowego, a przy sposobności także krzyżowego lub innych rzutów bocznych w ścisłym związku z nauką klasy IV. Zastosowanie owych zagadnień do rozwiązywania zadań złożonych w szczególności do wykreślania umiaryowych graniastosłupów, ostrosłupów o danym kształcie i danym położeniu, do wyznaczania płaskich przekrojów graniastosłupów i ostrosłupów lub innych wielościanów, wreszcie do wyszukiwania linii przenikania się dwu takich brył w najprostszych przypadkach.

Co tydzień małe ćwiczenie domowe.

Rysunki odręczne: (3 godziny na tydzień.) Rysunek figuralny partyparty objaśnieniami budowy głowy ludzkiej na podstawie czaszki i żywego modelu. Naukę przeprowadza się na doborowych wzorach mistrzów starych i nowoczesnych (uważając te wzory raczej jako środek poglądowy) i na głowach gipsowych. W sprzyjających warunkach także ćwiczenia w rysowaniu z modelu żywego (głowy i całej postaci ludzkiej). Obok tych ćwiczeń uprawia się w dalszym ciągu rysowanie i malowanie przedmiotów z otoczenia, oraz roślin i wypchanych zwierząt.

K L A S A VI.

Religia: (2 godziny na tydzień). Etyka katolicka.

Język polski: (3 godziny na tydzień). Lektura cenniejszych dzieł literatury polskiej od początku XVIII w. do roku 1822 w związku z lekturą cenniejszych a charakterystycznych ustępów z autorów klasycznych (greckich i rzymskich) we wzorowym przekładzie. Mickiewicz. Ćwiczenia w wykładzie ustnym. Obowiązkowa lektura domowa. Deklamacya jak w klasie I. Wypracowania stylistyczne, jak w klasie V.

Język niemiecki: (3 godziny tygodniowo).

Gramatyka, jak w klasie V.

Lektura. Proza ustępuje zwolna miejsca poezyi; poetyczna lektura obejmuje łatwiejsze utwory liryczne i epickie poetów XVIII. i XIX. w.; łatwiejsze dramaty Lessinga, Goethego, Schillera, Grillparzera. Memorowanie. Obowiązkowa lektura domowa z tego samego zakresu, jaki obejmuje lektura szkolna.

Ćwiczenia w ustnem wyrażaniu myśli, jak w klasie V.
Poetyka i stylistyka, jak w klasie V.

Podawanie wiadomości literackiej w związku z lekturą, opowiadania z życia najwybitniejszych autorów.

Wypracowania piśmienne, co miesiąc jedno, na przemian domowe i szkolne; tematy jak w klasie V., nadto tematy z historyi powszechnej, streszczanie scen dramatycznych i całych aktów, charakterystyki osób.

Język francuski: (3 godziny na tydzień). Dokończenie nauki gramatycznej: zwroty imiesłowowe, zdania przysłówkowe. Czytanie większych ustępów z prozy powieściowej i opisowej; wzory poezyi epickiej i lirycznej; krótkie szkice biograficzne tych autorów, z których dzieł wyjątki własnie się czyta; ćwiczenia ustne. Nauki udziela się w języku francuskim. — Co 4 tygodnie jedno zadanie szkolne i jedno domowe. Tematy: swobodna reprodukcya przerabianych w szkole ustępów powieściowych; streszczanie ustępów większych; przerabianie poematów opisowych na prozę; listy; przekłady na język francuski w ścisłem zastosowaniu do pewnych prawideł składni z zachowaniem zasady stopniowania, aż do przekładu dzieł oryginalnych.

Geografia: (1 godz. tyg.). Europa północna, wschodnia i środkowa (z wyłączeniem Austro-Węgier) według tych samych zasad. Rzut oka na Afrykę i Azyę.

Historia: (2 godziny na tydzień). Dzieje nowożytne od pokoju westfalskiego w ten sam sposób, co w dwu klasach poprzedzających, ze szczególnem uwzględnieniem monarchii austro-węgierskiej.

Matematyka: (4 godziny na tydzień). Arytmetyka: Najprostsze równania logarytmowe i wykładnicze. Postępy arytmetyczne (pierwszego rzędu), postępy geometryczne i ich zastosowanie, zwłaszcza przy obliczaniu procentu składanego i rachunku rent.

Goniometria i trygonometria płaska i sferyczna. Funkcje kątów, graficzne ich przedstawienie, zwłaszcza celem wpojenia ich właściwości i związków. Rozwiązywanie trójkątów. Powtórzenie twierdzeń i metod, znanych z nauki planimetrii i stereometrii, przy sposobności ich porównania z twierdzeniami i metodami trygonometrycznymi. Zasadnicze wiadomości z trygonometrii sferycznej z ograniczeniem do związków i formuł, które znajdą zastosowanie w dalszym materiale nauki (przy trójkącie ukośnokątnym właściwie do twierdzenia wstaw i dostaw). Wielostronne zastosowanie trygonometrii do zadań z zakresu miernictwa, w geografii, astronomii i t. d., przy czem uczniowie winni sami według możliwości oznaczać elementa określające zapomocą pomiarów (dokonywanych choćby tylko z grubszą).

Wypracowania piśmienne: Jak w kl. I.

Historia naturalna (2 godziny na tydzień). Zoologia. Somatologia z uwzględnieniem najważniejszych faktów z zakresu fizjologii i higieny.

Klasy zwierząt na tle form typowych ze stanowiska morfologiczno-anatomicznego, a w stosownych miejscach także ze stanowiska historii rozwoju z pominięciem wszystkich niepotrzebnych szczegółów systematyki zoologicznej.

Fizyka. (4 godziny na tydzień). Wstęp: Krótkie uwagi o zadaniu fizyki. Rozciągłość.

Mechanika: Wiadomości wstępne o ruchu. Ruch jednostajny i jednostajnie zmienny. Spadanie swobodne, opór środowiska. Prawo bezwładności, siła. Ciężar, statyczny

i dynamiczny pomiar siły. Masa, zasady bezwzględego układu miar. Zasada niezależności. Rzut pionowy w górę. Praca, energia kinetyczna i potencjalna. Równoległobok ruchów, rzut poziomy i ukośny, (rzut ukośny tylko graficznie). Równoległobok sił. Ruch po płaszczyźnie pochyłej. Tarcie. Moment siły ze względu na punkt. Para sił. Środek ciężkości (bez obliczania jego położenia). Rodzaje równowagi. Machiny proste z podkreśleniem zasady zachowania pracy: dźwignia, waga, krążek stały, krążek ruchomy, (z sznurami równoległymi), (wielokrążek), kołowrot, śruba (jakościowo).

Ruch krzywoliniwny punktu materialnego. Siła dośrodkowa i odśrodkowa. Ruch środkowy. (Naukę o ruchach planet i o powszechnem przyciąganiu ciał należy poprzedzić powtórzeniem i uzupełnieniem odpowiednich wiadomości z astronomii; w związku z doświadczeniami z bączkiem precesy, rok zwrotnikowy i t. p.). Ruch harmonijny. Prawa ruchu wahadłowego. Siły drobinowe, sprężystość. Zderzenie (tylko doświadczalnie).

Mechanika ciał ciekłych: Powtórzenie i uzupełnienie materiału przerobionego na stopniu niższym. Wpływ sił drobinowych na równowagę cieczy. Prąd cieczy.

Mechanika ciał lotnych: Powtórzenie i uzupełnienie materiału przerobionego na stopniu niższym. Pęd do góry. Barometryczny pomiar wysokości (bez wyprowadzania formuły). Ssące własności prądu gazowego. Dyfuzya. Absorpcya.

Nauka o cieple. Termometr. Rozszerzanie się ciał. Prawo Mariotte'a-Gay-Lussac'a. Ilość ciepła. Ciepło właściwe. Związki między pracą mechaniczną a ciepłem. Hipotezy o cieple. Zmiany stanu skupienia pod wpływem ciepła. Własności par. Skraplanie gazów. Wilgotność powietrza. Maszyna parowa. Przewodzenie ciepła, promieniowanie ciepła. Źródła ciepła. Izotermy. Izobary, wiatry.

Chemia (2 godziny na tydzień). Chemia organiczna. Pojęcie związku organicznego i wykazanie istotnych jego składników. Wzory atomistyczne stosunkowe. Oznaczenie ciężaru cząsteczkowego. Wzory empiryczne i wyrozumowane.

Wybór związków organicznych w przejrzystem zestawieniu, oraz związek pomiędzy poszczególnymi ich grupami.

Z obfitego materiału wybiera się związki, które albo mają pewne znaczenie ze stanowiska teorii, ponieważ posiadają wybitne cechy pewnych typów, lub też są szczególnie ważne pod względem technicznym i gospodarczym, lub wreszcie te, które odgrywają ważną rolę w przemianie materii u istot żywych.

Wybór głównych przedstawicieli związków grupy cjanowej. Z połączeń tłuszczowych: najważniejsze pochodne węglowodorów, metalu, etylenu i acetyleny, tłuszcze (mydła i świece), węglowodany (fermentacja).

Z pomiędzy związków cyklowych najważniejsze pochodne benzolu, toluolu, ksylolów, dwufenilometanu i trójsfenilometanu, naftaliny i antracenu z uwzględnieniem barwików smołowych.

Przykłady terpenów, najważniejsze związki z działu heterocyklowych, a mianowicie grupa pirydyny, alkaloidów i ciał proteinowych.

Ćwiczenie praktyczne w pracowni chemicznej.

I. Kurs dla początkujących (głównie uczniów klasy V-tej), 2 godziny tygodniowo:

1. Zaznajomienie się z użyciem najważniejszych przyborów chemicznych i przeprowadzanie prawidłowe najprostszych czynności jak n. p. sączenia, strącania, rozpuszczania, krystalizowania, przekrapiania i t. p.

2. Wykazywanie jakościowe najważniejszych pierwiastków w związkach nieorganicznych na drodze mokrej i suchej.

3. Ćwiczenia wykonywane przez uczniów z zakresu materiału, przerabianego podczas godzin nauki obowiązkowej. Celem tych ćwiczeń jest przerobienie i pogłębienie wiadomości, nabytych w klasie.

Uczniowie wykonywują swe prace pod fachowem kierownictwem nauczyciela, a materiałem ćwiczeń ma być wybór pierwiastków i związków nieorganicznych.

II. Kurs dla uczniów, którzy uzyskali większą wprawę w pracy (uczniowie z klas VI. i VII.), 2 godziny tygodniowo.

Ciąg dalszy doświadczeń kursu I., z rozszerzeniem na materiał z zakresu związków organicznych i ich typowych przedstawicieli. Ćwiczenia z zakresu najprostszych zadań analizy miareczkowej.

Co dotyczy zewnętrznego urządzenia i czasu trwania nauki, przyjmowania uczniów, obowiązują punkty 2, 3 i 4 rozporządzenia ministeryalnego z dnia 19 lipca 1894, l. 1352 (Dziennik rozporządzeń Nr. 36).

Geometria i rysunki geometryczne: (3 godziny tygodniowo). Kreślenie koła w rzutach prostokątnych. Cienie rzucone koła na płaszczyzny przy oświetleniu równoległym. Rzut ukośny koła. Wyprowadzenie własności najważniejszych dla konstrukcji elipsy, uważanej za rzut prostokątny lub ukośny koła z odpowiednich własności koła. Rysowanie walców i stożków (głównie obrotowych) jakoteż brył z nich złożonych także w rzutach ukośnych. Płaszczyzny styczne do stożków i walców. Płaskie przekroje, siatki i łatwiejsze przypadki przecinania się tych powierzchni. Konstrukcje cieniów przy oświetleniu równoległym. Bliższe rozpatrzenie płaskich przecięć stożków obrotowych, wyprowadzenie dla linii tych przecięć najważniejszych własności konstrukcyjnych.

Wykreślanie kuli, jej płaskich przekrojów i płaszczyzn stycznych; konstrukcja granicy cienia własnego i rzuconego na płaszczyzny przy oświetleniu równoległym i środkowym.

Co tydzień małe ćwiczenie domowe (w zeszyście).

Rysunki odręczne: (2 godziny na tydzień). Dalszy ciąg rysunku figuralnego w zupełnem wykończeniu. Szkice z przedmiotów z wszystkich dziedzin, dotychczas poznanych.

Posługiwać się można wszystkimi używanymi zwyczajnie materiałami.

K L A S A VII.

Religia: (2 godziny na tydzień). Przegląd historii kościelnej.

Język polski: (4 godziny na tydzień). Czytanie celniejszych dzieł literatury polskiej wieku XIX. i XX. w całości lub w dłuższych wyjątkach. Czytanie celniejszych i charakterystycznych ustępów z autorów klasycznych greckich i rzymskich, we wzorowym przekładzie. Ćwiczenia w wykładzie ustnym.

Obowiązkowa lektura domowa.

Deklamacja jak w klasie I. — Ćwiczenia stylistyczne w I. półroczu 3 szkolne i 2 domowe, w II. półroczu 2 szkolne i 2 domowe.

Język niemiecki: (3 godziny tygodniowo). Lektura, jak w klasie V.

Utwory trudniejsze Goethego, Schillera, Grillparzera, dramaty Szekspira w przekładzie niemieckim. Lektura obowiązkowa domowa.

Ćwiczenia w ustnem wyrażeniu myśli, jak w klasie V. nadto wolne wykłady.

Wypracowania piśmienne, poetyka, stylistyka i wiadomości literackie, jak w klasie VI.

Język francuski: (3 godziny na tydzień). Powtarzanie przy sposobności najważniejszych prawideł gramatycznych. Lektura dłuższych ustępów poetycznych (dramatów) i prozaicznych. Zarysy biograficzne tych autorów, z których dzieł wyjątki właśnie się czyta. Uwzględnienie rozpraw z dziedziny nauk przyrodniczych i technicznych. Nauki udziela się w języku francuskim. — Wypracowania piśmienne jak w kl. VI.

Historya: (4 godziny na tydzień) (razem dla geografii, historyi i nauki o ustroju politycznym i społecznym).

a) Geografia monarchii austriacko-węgierskiej, z szczególnem uwzględnieniem powierzchni, stosunków geologicznych, oro- i hydrograficznych, (o ile od nich zależy budowa, krajobraz, klimat i zaludnienie), tudzież klimatologii, geografii politycznej i gospodarczej, (produkcya handlu i komunikacyi). Stanowisko w handlu światowym.

b) Dwie godziny: Powtórzenie historyi i geografii monarchii austriacko-węgierskiej z dołączeniem przeglądu statystycznego produkcyi płodów surowych, przemysłu i handlu, uwzględniając dla porównania stosunki analogiczne w wielkich państwach europejskich.

c) Nauka o ustroju konstytucyjnym i o administracyi monarchii ze szczególnem uwzględnieniem części monarchii, reprezentowanej w Radzie państwa.

Dwie godziny: Dzieje kraju rodzinnego ze szczególnem uwzględnieniem momentów z dziejów kultury.

Matematyka: (5 godzin tygodniowo). Arytmetyka: Najprostsze rodzaje permutacyi, waryacyi i kombinacyi. Dwumian Newtona o całkowitych wykładnikach dodatnich. Zasadnicze pojęcia rachunku prawdopodobieństwa z zastosowaniem do bardzo łatwych zagadnień z zakresu ubezpieczenia życiowego.

Geometrya analityczna: Na znanych już graficznych przedstawieniach poszczególnych funkcji oparte zastosowanie metody analitycznej do linii rzędu pierwszego i drugiego wraz z okolicznościowym przypomnieniem traktowania tych utworów i związków w planimetrii.

Wypracowywanie zastosowań najprostszego różniczkowania i całkowania, które nadarzyły się w dotychczasowej nauce matematyki i fizyki. Przybliżone rozwiązywanie metodami graficznymi równań algebraicznych (i następujących się okolicznościowo najłatwiejszych przestępnych).

Zakończenie i powtórzenie nauki szkolnej z całego zakresu nauki matematyki, szczególnie równań i szeregów, stereometrii, trygonometrii i geometrii analitycznej. Rozszerzenie i pogłębienie w poszczególnych miejscach. Zamiast zadań wyłącznie formalistycznych zastosowanie do różnych dziedzin nauki szkolnej i życia praktycznego.

Uwagi i wnioski ze stanowiska historii rozwoju matematyki i filozofii.

Wypracowania piśmienne: Jak w kl. I.

Historia naturalna: (2 godziny na tydzień). Półrocze I. Mineralogia: Nauka o minerałach, zasługujących na szczególne uwzględnienie, co do ich własności morfologicznych, fizycznych i chemicznych, sposobu ich powstawania, przemian i innych pouczających zjawisk wedle pewnego systemu, lecz z wykluczeniem wszystkich postaci rzadszych i niedostępnych dla poglądu uczniów. Najpospolitsze skały.

Półrocze II. Geologia: Stanowisko ziemi w wszechświecie, jako wstęp. Poszczególne części kuli ziemskiej (powietrze, woda i skorupa ziemi). Procesy zewnętrzne i wewnętrzne, którym zawdzięcza skorupa ziemi swoje powstanie i powolne przemiany (geologia dynamiczna). Okresy geologiczne na tle przemian, które odbyły się w świecie zwierzęcym i roślinnym w ciągu dziejów rozwoju ziemi (geologia historyczna). Znaczenie geologii dla życia praktycznego (górnictwo, źródła lecznicze, nafta i t. d.). Naturalne pomniki w ojczyźnie.

Fizyka: (4 godziny na tydzień), (w II. półroczu należy 1 godzinę przeznaczyć na powtarzanie).

Magnetyzm: Powtórzenie zjawisk zasadniczych. Prawo Coulomba. Natężenie biegunów. Natężenie pola magnetycznego.

Linie sił. Położenie biegunów. Moment magnetyczny. Najważniejsze wiadomości z nauki o magnetyzmie ziemskim.

Elektryczność statyczna: Powtórzenie doświadczeń zasadniczych z zakresu elektryzowania przez tarcie, udzielanie i rozdział. Maszyna influencyjna.

Prawo Coulomba i pomiar elektrostatyczny ilości elektryczności. Pole elektryczne, potencjał punktu w polu elektrycznym, potencjał przewodnika. Charakterystyka potencjału oparta na doświadczeniach. Pojemność, kondensatory. Wpływ dielektryka. Energia elektryczna ciała naładowanego. Elektryczność atmosferyczna.

Prądy elektryczne: Różnica potencjałów w otwartym ogniwie galwanicznym. Siła elektromotoryczna. Bateria galwaniczna. Pole magnetyczne prądu elektrycznego. Prawo Biota-Sawarta. Bezwzględna jednostka elektromagnetyczna i Amper. Busola stycznych i galwanometr. Prawo Ohma.

Elektroliza, polaryzacja galwaniczna, ogniwa stałe, akumulatory. Wytwarzanie ciepła przez prąd. Prawo Joule'a. Bezwzględne jednostki elektromagnetyczne oporu i siły elektromotorycznej. Ohm, Voltamper, Watt, Kilowatt-godzina. Oświetlenie elektryczne. Prądy termo-elektryczne.

Rozgałęzienie prądu. Pomiar oporu i siły elektromotorycznej.

Pole magnetyczne płaskiego przewodnika zamkniętego. Działanie wzajemne dwu przewodników prądu. Pole magnetyczne solenoidu. Elektromagnesy i ich zastosowanie. Przewodnik prądu w polu magnetycznym. Ampèremetr i Voltmetr.

Prądy indukcyjne (odwołanie się na zasadę zachowania energii). Objaśnienie maszyny dynamoelektrycznej. Induktor. Telefon i mikrofon. Promienie Röntgena. Promieniotwórczość. Telegraf bez drutu.

Ruch falowy: Postępowe fale poprzeczne i podłużne. Odbicie i interferencya fal. Fala stojąca. (Wszystko oparte przeważnie na rysunku i doświadczeniach). Zasada Huygensa.

Akustyka. Powstawanie głosu. Wysokość tonu. Zgodność i niezgodność. Tóny strun napiętych. Tóny górne, barwa tonu. Widelki stroikowe, płyty i błony, piszczałki. Odbieranie i współbrzmienie. Ludzki narząd głosowy.

Rozchodzenie się głosu. Natężenie głosu. Odbicie, interferencya fal głosowych. Odbieranie wrażeń słuchowych.

Optyka: Powtórzenie nabytych w klasie III. wiadomości o rozchodzeniu się światła. Hipotezy o świetle. Oznaczenie szybkości światła według Römera i Fizeau. Fotometrya. Odbicie. Obrazy w zwierciadłach płaskich i kulistych.

Załamanie światła. Odbicie całkowite. Przechodzenie światła przez płytę ograniczoną równoległymi ścianami płaskimi, (bez obliczania), przez pryzmat, minimum odchylenia (tylko doświadczalnie). Wyznaczenie współczynnika załamania. Soczewki, obliczanie i konstrukeya obrazów w soczewkach, zboczenie sferyczne.

Rozszczepienie światła. Zabarwienie obrazu w soczewce, soczewki achromatyczne. Tęcza. Widma emisyjne i absorpcyjne, najważniejsze zjawiska analizy spektralnej. (W związku z tem kilka wiadomości z astronomii fizycznej). Barwy ciał. Zwięzłe uwagi o fluorescencji i fosforescencji. Działanie chemiczne światła. Działanie termiczne, ciemne promienie ciepła.

Aparat projekcyjny, ciemnia fotograficzna. Oko. Mikroskopy i lunety dioptryczne z krótkiem wyjaśnieniem powiększenia.

Interferencya: barwy cienkich płytek, uginanie się światła w szczelinie i siatce.

Polaryzacya wskutek odbicia i załamania pojedynczego, polaryzacya wskutek załamania podwójnego. Płytki turmalinowe, graniastosłup Nicola. Skręcenie płaszczyzny drgania. (Saccharometr).

Geometrya i rysunki geometryczne: (2 godziny na tydzień). Przedstawianie w rzutach powierzchni obrotowych, których osie są prostopadłe do jednej z płaszczyzn rzutów. Płaszczyzny styczne i płaskie przekroje.

Zasadnicze pojęcia perspektywy, o ile są potrzebne do przedstawienia przedmiotu ograniczonego płaszczyznami i danego w rzutach prostokątnych.

Powtórzenie i uzupełnienie przerobionego zakresu geometryi wykresnej na pouczających złożonych zagadnieniach, odnoszących się także do praktycznych zastosowań.

Co tydzień małe ćwiczenie domowe (w zeszycie).

Rysunki odręczne: (2 godziny na tydzień). Dalszy ciąg rysunku figuralnego w zupełnem wykończeniu. Szkice z przedmiotów z wszystkich dziedzin, dotychczas poznanych.

Posługiwać się można wszystkimi używanymi zwyczajnie materiałami.

Gimnastyka we wszystkich klasach: Zadanie i plan nauki według reskryptu c. k. Ministerstwa Wyznań i Ośw. z 12 lutego 1897 L. 17.261 ex 1896. (Dz. rozp. c. k. M. W. i O. Nr. 17).

c) Wykaz książek na rok szkolny 1911/12 w c. k. II szkole realnej w Krakowie.

I. klasa.

- Religia. — Wielki katechizm religii katolickiej. (Zatwierdzony przez episkopat austriacki). Kraków 1903. Opr. 60 hal.
- Język polski. — Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9. i 10. Lwów 1906. Opr. 2 Kor. 40 hal. — Dr. Maryan Reiter: Czytania polskie dla I. klasy z ilustracjami Lwów 1910 Opr. 3 Kor.
- Język niemiecki. — German, Petelenz, Gayczak: Cwiczenia niemieckie dla I. klasy. Wyd. 7. Lwów 1910. 2 Kor. 40 hal.
- Geografia. — Romer: Geografia. Wyd. 2. z atlasem. Lwów 1908. 3 K.
- Historia powszechna. — B. Gebert i G. Gebertowa: Opowiadania z dziejów ojczyźtych, Lwów 1910. Opr. 2 Kor. 20 hal.
- Matematyka. — Ignacy Kranz: Arytmetyka na klasę I. Kraków 1911. 1 Kor. 50 hal. — Ign. Kranz: Geometria poglądowa na kl. I. Opr. 1 Kor. 20 hal.
- Historia naturalna. — Nußbaum-Wiśniowski: Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910. Opr. 3 Kor. 60 hal. — Rostafiński: Botanika szkolna na klasy niższe. Wyd. 6. Kraków 1907. Opr. 2 Kor. 60 hal.

II. klasa.

- Religia. — Wielki katechizm religii katolickiej. (Zatwierdzony przez Episkopat austriacki). Kraków 1903. Opr. 60 hal.
- Język polski. — Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9. i 10. Lwów 1906. Opr. 2 Kor. 40 hal. — Reiter: Czytania polskie dla II klasy (w druku).
- Język niemiecki. — German i Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla

- II. klasy. Wyd. 5. Lwów 1907. Opr. 2 Kor. 20 hal.
- Geografia. — Siwak: Geografia dla II i III klasy (w druku).
- Historia — Dr. Kazimierz Krotowski: Opowiadania z dziejów monarchii austr.-węg. w związku z hist. powszechną Lwów 1910. Opr. 2 Kor. 50 hal.
- Matematyka. — Ignacy Kranz, Arytmetyka na klasę II. Kraków 1910 Opr. 1 Kor. 50 hal.
- Historia naturalna. — Rostański: Botanika szkolna dla klas niższych. Wyd. 6. Kraków 1907. 2. Kor. 60 hal — Nusbaum-Wisniewski: Wiadomości z zoologii dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1910 3 Kor. 60 hl.
- Geometria i rysunki geometryczne. — Ign. Kranz: Geometria pogładowa, na niższe klasy szkół średnich. Część I. Kraków 1911 1. Kor. 40 hal.

III. klasa.

- Religia. — Ks. Jongan: Liturgika. Wyd. 1—3. Lwów 1906. Opr. 1 Kor. 40 hal. — Ks. Szydelski: Dzieje biblijne starego zakonu. Lwów 1908. 1 Kor.
- Język polski. — Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9. i 10. Lwów 1905. Opr. 2. Kor. 40 hal. — Czubek-Zawiliński: Wypisy polskie dla III. klasy. Lwów 1904. Wyd. 2. Opr. 2 Kor.
- Język niemiecki. — German i Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla klasy III. Wyd. 4. Lwów 1907, wyczerpane; przygotowuje się wydanie 5. zmienione. 2 Kor. 40 hal. — Jahner: Deutsche Grammatik, Wyd. 3. Lwów 1907. Opr. 2. Kor. 20 hal.
- Język francuski. — Dr. Stanisław Węckowski: Książka do nauki języka francuskiego dla klasy III. szkoły realnej. Lwów 1908 Opr. 1 Kor. 80 hal.
- Geografia. — Baranowski i Dziedzicki: Geografia powszechna oprac. Dr. Eug. Romer. 2 Kor. 80 hal.
- Historia. — Dr. Kazimierz Krotoski: Jak w kl. II. 2 K. 50 h. — Zipper: Opowiadania z mitologii Greków i Rzymian. Lwów 1897. Opr. 2 Kor. 40 hal.
- Matematyka. — Ignacy Kranz: Arytmetyka dla kl. III. Kraków 1910. 1 Kor. 80 hal.
- Fizyka. — Kawecki i Tomaszewski: Fizyka dla niższych klas szkół średnich, wyd. 6. Kraków 1910. 2 Kor.

Geometrya i rysunki geometryczne. — Kranz Ignacy: Geometrya poglądowa. Część II. Kraków 1908. Opr. 2 Kor.

IV. klasa.

Religia. — Ks. Dr. Szydelski: Dzieje biblijne Naszego zakonu 1 K. 80 h.

Język polski. — Małecki: Gramatyka języka polskiego szkolna. Wyd. 9. i 10. Lwów 1905. Opr. 2 Kor. 40 hal. Próchnicki: Wzory poezyi i prozy. Wyd. 2. i 3. Lwów 1906. Opr. 3 Kor.

Język niemiecki. — German i Petelenz: Ćwiczenia niemieckie dla IV. klasy. Wyd. IV. Lwów 1910. 3 Kor. Jahner: Deutsche Grammatik. Wyd. 3. Lwów 1907. Opr. 2 Kor. 20 hal.

Język francuski. — Dr. Stanisław Węckowski: Książka do nauki języka francuskiego dla IV. klasy szkoły realnej. Lwów. 1910. 2 Kor. 80 hal.

Geografia. — Benoni Majerski: Geografia austr.-węgierskiej monarchii. Wyd. 5. zmienione i przerobione przez Bolesława Baranowskiego. Lwów 1907. Opr. 1 Kor. 20 hal.

Historia. — Zakrzewski: Historia powszechna. Część I. Wyd. 1—3 Kraków 1902. Opr. 2 Kor. 40 hal.

Matematyka. — Dziwiński: Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. IV. Lwów 1910. 4 Kor. 50 hal.

Fizyka. — Kawecki i Tomaszewski; Fizyka dla niższych klas szkół średnich. Wyd. 6. Kraków 1910. Opr. 2 Kor.

Chemia. — Duchowicz-Wisniowski: Wiadomości z chemii i mineralogii dla klas niższych (w druku).

Geometrya i rys geometr. — (2 podręczniki w druku).

V. klasa.

Religia. — Ks. Dr. Maciej Sieniatycki: Ogólna katolicka dogmatyka. Lwów 1906.; 2 Kor. — Ks. Jeż: Nauka wiary. Część I. Kraków 1899. Opr. 2 Kor.

Język polski. — Tarnowski i Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i seminariów nauczycielskich. Tom. I. Wyd. 1—3. Lwów 1905. Opr. 3 Kor. — Wybór z dzieł pisarzy greckich i łacińskich w przekładach. Część I. Lwów 1902. Opr. 5 Kor. Zathay, Antologia rzymska. Lwów 1898. Opr. 3 Kor.

Język niemiecki. — Ippoldt und Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galizischen Mittelschulen I. Teil V. Klasse. Wyd. 2. Lwów 1907. 4 Kor.

- Język francuski. — Dr. Stanisław Wękowski: Książka do nauki języka francuskiego dla klasy V. Lwów 1910. 3 Kor. 20 hal.
- Historia. — Zakrzewski: Historia powszechna. Część II. Wyd. 3. i 4. Kraków 1906. Opr. 2 Kor. 40 hal.
- Matematyka. — Dziwiński: Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. IV. Lwów 1910. Opr. 4 Kor. 50 hal.
- Mocnik-Maryniak: Geometria dla klas wyższych szkół średnich. — Kranz: Logarytmy. Kraków 1900. 1 Kor. 20 hal.
- Historia naturalna. — Rostafiński: Botanika szkolna dla klas wyższych. Wyd. 2. Kraków 1901. 3 Kor.
- Chemia. — Korczyński: Podręcznik chemii nieorganicznej. Kraków 1905. 3 Kor. 50 hal.
- Geometria i rysunki geometryczne. — Łazarski: Zasady geometrii wykreślnej (z atlasem). Wyd. II. Lwów 1901. 3 Kor. 40 hal.

VI. klasa.

- Religia: — Ks. Szczeklik: Etyka katolicka. Wyd. 3. i 4. Tarnów 1908. Opr. 2 Kor.
- Język polski. — Tarnowski i Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i seminariów nauczycielskich. Tom I. Wyd. 3. Lwów 1905. Opr. 3 Kor. — Tarnowski i Bobin: Wypisy polskie dla szkół realnych i seminariów nauczycielskich. Tom. II. Wyd. 1—2. Lwów 1900. Opr. 3 Kor. — Zathy. Antologia grecka. Lwów 1894. Opr. 4 Kor. — Zathy: Antologia rzymska. 1898. Opr. 3 Kor.
- Język niemiecki. — Ippold i Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen. III. Teil. VII. Klasse. Lwów 1907. 4 Kor. 60 hal. (Przygotowuje się nowe wydanie).
- Język francuski. — Dr. St. Wękowski i J. Szarota: La France. Lwów 1910. 3 Kor. 50 hal.
- Historia. — Zakrzewski: Historia powszechna. Część III. Wyd. 2 skrócone. Kraków 1903. Opr. 2 Kor. 80 hal.
- Matematyka. — Dziwiński: Podręcznik arytmetyki i algebry dla klas wyższych. Wyd. 3. Lwów 1906. Opr. 4 Kor. — Geometria jak w klasie V. — Kranz: Logarytmy. Kraków 1900. Opr. 1 Kor. 20 hal. — Kranz: Trygonometria kulista w zadaniach. Wyd. 1. i 2. Kraków 1906. 30 hal.
- Historia naturalna. — Petelenz: Zoologia dla wyższych szkół średnich. Wyd. 3. Lwów 1907. Opr. 3 Kor.

- Chemia. — Duchowicz-Rolland: Chemia organiczna. Lwów 1906. 2 Kor. 50 hal.
- Fizyka. — Kawecki i Tomaszewski: Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Kraków 1906. Opr. 3 Kor. 40 hal.
- Geometrya i rysunki geometryczne — Łazarski: Zasady geometryi wykreślnej (z atlasem). Wyd. 2. Lwów 1901. Opr. 3 Kor. 40 hal.

VII. klasa.

- Religia. — Ks. Jogan: Historia Kościoła katolickiego. Lwów 1907. Wyd. III. 2 Kor.
- Język polski. — Tarnowski Bobin: Wypisy polskie. Część II. Wyd. 1—2. Lwów 1900. Opr. 3 Kor. — Zathey: Antologia grecka. Lwów 1894. Opr. 4 Kor. — Zathey: Antologia rzymska. Lwów 1897. Opr. 3 Kor.
- Język niemiecki. — Ippoldt u. Stylo: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen, III. Teil. VII. Klasse. Lwów 1907. Opr. 4 Kor. 60 hal. — Ippoldt: Deutsches Lesebuch für die oberen Klassen der galiz. Mittelschulen IV. Teil. VII. Klasse. Opr. 4 Kor.
- Język Francuski. — Dr. St. Węckowski i Dr. J. Szarota: La France. Opr. 4 Kor.
- Historia. — Zakrzewski: Historia powszechna. Część III. Wyd. 2 skrócone. Kraków 1903. Opr. 2 Kor. 80 hal. — Lewicki: Zarys dziejów Polski i krajów ruskich z nią połączonych. Wyd. 1—3. Kraków 1901. Opr. 2 Kor. — Głabiński-Finkel: Historia i statystyka austriacko-węgierskiej monarchii. Wyd. 3. (w druku).
- Matematyka. — Dziwiński: Zasady algebry. Wyd. 2. Lwów 1898. Opr. 3 Kor. 60 hal. — Geometrya jak w klasie V. — Kranz: Zbiór zadań matematycznych dla klas wyższych. Kraków 1905. Wyd. 1. i 2. Opr. 3 Kor. 50 hal. — Kranz: Logarytmy. Kraków 1909. Opr. 1 Kor. 20 hal. — Kranz: Trygonometrya kulista w zadaniach. Wyd. 2. Kraków 1906. 30 hal.
- Historia naturalna. — Wiśniowski: Zasady mineralogii i geologii. Wyd. 1. i 2. Lwów 1906. (wyczerpane). — Przygotowuje się nowe wydanie.
- Flzyka. — Kawecki i Tomaszewski: Fizyka dla wyższych klas szkół średnich. Wyd. 3. i 4. Kraków 1906. Opr. 3 Kor. 40 hal.

Geometria i rysunki geometryczne. — Łazarski: Zasady geometrii wykresnej (z atlasem). Wyd. 2. Lwów 1901. Opr. 3 Kor. 40 hal.

Podręczniki dla nauki religii mojż. — Z. Kammerling: Wiara i ustawa, nauka o wierze i powinnościach izraelickich. Lwów 1906. — S. Špitzer: Modły izraelitów, Kraków 1907. — S. Špitzer: Historia biblijna oraz zasady wiary i moralności. Kraków 1907.

Podręcznik dla nauki stenografii. — Bojarski: Podręcznik stenografii polskiej. Lwów 1909.

Podręcznik dla nauki kaligrafii. — Czernecki: Podręcznik dla nauki kaligrafii.

III.

Tematy wypracowań piśmiennych.

a) z języka polskiego.

KLASA Va.

1. Jakie myśli i uczucia budzi u nas widok odlatujących ptaków? (dom.).
2. Czego uczył polskie społeczeństwo Rej w „Żywocie poczciwego człowieka”? (szk.).
3. Znaczenie lasów w przyrodzie i przemyśle (dom.).
4. Jak my sądzimy Treny J. Kochanowskiego, a jak oceniał je w. XVI? (szk.).
5. Która z postaci powieści H. Sienkiewicza: „Ogniem i mieczem” podoba mi się najbardziej i dlaczego? (dom.).
6. Potęga Rzpltej w XVI. w. a przepowiednie jej upadku w literaturze (szk.).
7. Przedstawić na podstawie „Lamentu” Starowolskiego i „Potopu” H. Sienkiewicza obraz upadku politycz. i moralnego Rzpltej (dom.).
8. Wykać na podstawie „Żeńców” i „Kołaczy” pierwiastek rodzimy w sielankach Szymonowicza (szk.).
9. Co wpłynęło na opamiętanie się Kmicica? (Na podstawie „Potopu” H. Sienkiewicza) (dom.).
10. Wojny tureckie w literaturze polskiej drugiej połowy XVII. wieku (dom.).
11. Pochód myśli w sielance Zimorowicza „Winiarze” (szk.).

KLASA Vb.

1. Jakim przyczynom przypisać należy późne zjawienie się piśmiennictwa ojczyzszego? (dom.).

2. Kierunki i skutki działalności Orzechowskiego (szk.).
3. Znaczenie rzek w przyrodzie i przemyśle (dom.).
4. Co przyniosła literaturze polskiej twórczość J. Kochanowskiego? (szk.).
5. Które sceny powieści H. Sienkiewicza: „Ogniem i mieczem“ czynią na mnie najgłębsze wrażenie? (dom.).
6. W czym leży wielkość kazań sejmowych ks. Skargi? (dom.).
7. Co doprowadziło Kmiecica do ruiny moralnej a co go z niej podźwignęło? (szk.).
8. Kompania pana Kmiecica, jej wybryki i pogrom. (Na podstawie „Potopu“ H. Sienkiewicza) (szk.).
9. Skarga a Birkowski. (Charakterystyka porównawcza na podstawie czytanych kazań) (dom.).
10. Rozwój sielanki polskiej od Kochanowskiego do Zimorowicza. (Na podstawie lektury szkolnej) (dom.).
11. Opis bitwy pod Lachowiczami. (Na podstawie pamiętników Paska) (szk.).

KLASA VIa.

1. Krótki obraz ogólnej zmiany pojęć w społeczeństwie polskim za Stanisława Augusta (dom.).
2. Pierwiastek satyryczny w dziełach Krasickiego (szk.).
3. Stronnictwo polityczne w czasie sejmów czteroletnich (Na podstawie „Powrotu posła“) (szk.).
4. Człowiek w walce z przyrodą (dom.).
5. Na pograniczu dwu światów. (Od klasycyzmu do romantyzmu) (szk.).
6. O ile słowa Mickiewicza: „Miej serce i patrzaj w serce“ charakteryzują kierunek romantyzmu w literaturze? (szk.).
7. Poglądy etyczne Mickiewicza w Dziadach wileńskich? (dom.).
8. Halban, jako uosobnienie potęgi poezji narodowej (szk.).
9. Widzenie ks. Piotra i jego znaczenie w poezji i życiu porzoborowem (dom.).
10. Cześnik i Rejtan, jako przedstawiciele dwu głównych typów szlachty polskiej (szk.).

KLASA VIb.

1. Zasługi obywatelskie Krasickiego (dom.).
2. Obowiązki dziupisarsza według Naruszewicza (szk.).

3. Charakterystyka stronnictwa starorepublikańskiego. (Na podstawie „Powrotu Posła“) (szk.).
4. Społeczeństwo polskie w epoce księstwa Warszawskiego (dom.).
5. Stanowisko Brodzińskiego wobec obu współczesnych prądów literackich (szk.).
6. Pierwiastek osobisty w balladach Mickiewicza (szk.).
7. Znaczenie dziejowe odsieczy wiedeńskiej (dom.).
8. O ile było słuszne oskarżenie K. Wallenroda na sądzie tajemnym? (szk.).
9. Jakie budzi w nas uczucia lektura III-ciej części Dziadów (dom.).
10. Uzasadnić na toku akcji „Maryi“ Malczewskiego trafność słów: „Robak się lęgnie i w bujnym kwiecie“ (szk.).

KLASA VII.

1. Główne motywy komedyi Fredry (szk.).
2. Co i jak czytać należy? (dom.).
3. U trumny wielkiego poety na Wawelu. (Charakterystyka i zaśluga A. Mickiewicza) (dom.).
4. Nasza zamierzchła przeszłość w świetle Balladyny i Lilli Wenedy J. Słowackiego (szk.).
5. Uzasadnić na akcji powieści H. Sienkiewicza: „Krzyżacy“ prawdziwość słów Rymwida: „Lecz krzyżackiego gadu nie ugłaszce nikt ni gościąną, ni prośbą, ni dary“ (dom.).
6. Przedstawić na podstawie „Quo vadis“ H. Sienkiewicza rozkład świata starożytnego (dom.).
7. II. część Dziadów A. Mickiewicza a Przedświt Z. Krasińskiego pod względem idei zasadniczej (szk.).
8. Rozwinać myśl tkwiącą w następującym czterowierszu:
„Musi drzewo, ażeby rozkwitać i rodzić
Po liściach jak po szczeblach na powietrze wschodzić.
Chociaż soki pożywcze z łona ziemi bierze,
Owocu dać nie może tylko w wyższej sferze“ (dom.).
9. Wiek XVIII. w literaturze XIX. w. (szk.).

b) w języku niemieckim.

KLASA Va.

1. Ein Ferientag (dom.).
2. König Bauer (Inhaltsangabe) (szk.).

3. Die Kraniche des Ibykus (Inhaltsangabe) (szk.).
4. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (dom.).
5. Ungelöste Aufgaben (Inhaltsangabe) (dom.).
6. Über das Theater der Griechen (szk.).
7. Wie machte Oreste aus Paradisa in New-York sein Glück? (Nach Urbans Erzählung „Der glückliche Paradisa) (dom.).
8. Auf welchem Wege kam der deutsche Handwerksbursche zur Erkenntnis vom Unbestand aller Dinge? (Nach Hebels „Kannitverstan“) (dom.).
9. Wie wurden die Verbrechen des Ödipus entdeckt? (szk.).
10. Der Strom, ein Bild des menschlichen Lebens (dom.).
11. Der Gesang des Priesters im „Grafen v. Habsburg“ (szk.).
12. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (dom.).
13. Die Entstehungsgeschichte der Novelle „Der gute Mond“ von M. v. Ebner-Eschenbach (szk.).
14. Tagesordnung in der Hohen Karlsschule. (Nach „Schillers Jugend“ (dom.).

KLASA Vb.

1. Eindrücke und Gedanken beim Beginn des neuen Schuljahres (dom.).
2. Der König und der Landmann (Inhaltsangabe) (szk.).
3. Der Fluss, ein Bild des menschlichen Lebens (dom.).
4. Wie ging an Ödipus der Orakelspruch in Erfüllung (szk.).
5. Winterfreuden (dom.).
6. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (szk.).
7. Jak w Va.
8. Jak w Va.
9. Welche Hindernisse hatte Möros auf seinem Rückwege nach Syrakus zu überwinden? (szk.).
10. Das Wasser im Dienste des Menschen (dom.).
11. Die Körperliche und intellektuelle Erziehung der Spartaner (szk.).
12. Die Auferstehungsfeier. (Auf Grund persönlicher Beobachtung) (szk.).
13. „Der Wassermensch“ und „Der Taucher“. (Unterschiede und Begründung derselben) (szk.).
14. Ferienpläne (dom.).

KLASA VIa.

1. Was und wie sollen wir lesen? (Auf Grund der Schullektüre) (dom.).
2. Paul merkwürdigste Nacht. (Nacherzählung) (szk.).
3. „Der Fischer“ von Goethe und „Świtezianka“ von Mickiewicz (szk.).
4. Die Entstehung der deutschen Schriftsprache. (Auf Grund des Schulunterrichtes) (dom.).
5. Unser Schulausflug nach Przeworsk (dom.).
6. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (dom.).
7. Inhalt und Grundgedanke in Goethes Gedichte „Der Schatzgräber“ (szk.).
8. Charakteristik der alten und neuen Generation. (Nach Bethusy's Dorfgeschichte „Wojtek“) (dom.).
9. Die Exposition in Lessings „Minna v. Barnhelm“ (szk.).
10. Die Parabel von den drei Ringen und die Deutung derselben (dom.).

KLASA VIb.

1. Eindrücke und Gedanken beim Beginn des neuen Schuljahres (Auf Grund einer Besprechung) (dom.).
2. Siegfried am Hofe des Königs Gunther (szk.).
3. Die Grundzüge der Gralsage (szk.).
4. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (dom.).
5. Goethe im Staatsdienste (szk.).
6. Inhalt und Hauptgedanke des Gedichtes von Goethe „Der Zauberlehrling“ (dom.).
7. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (szk.).
8. Die Franzosen in Deutschland in den Jahren 1806 und 1813. (Auf Grund von W. Raabes „Chronik der Sperlinggasse“) (szk.).
9. Eine Übersetzung aus dem Polnischen (dom.).
10. Tellheim und die Dame in Trauer. (Lessing, Minna von Barnhelm I, A. 5. (szk.).

KLASA VII.

1. Hermann und Dorothea am Brunnen. (Auf Grund der Schullektüre) (dom.).

2. Der Töpfer von Kandern (Nacherzählung) (szk.).
3. Das Grunwald-Denkmal in Krakau (dom.).
4. Die Parabel von den drei Ringen (szk.).
5. Inhalt und Idee im Gedichte von Goethe „Der Zauberlehrling“ (szk.).
6. Inhalt und Idee der „Parabel von den drei Ringen“ von Lessing (szk.).
7. Hermanns und Dorotheas Unterredung am Brunnen. (Auf Grund des „H. u. Dor.“ von Goethe) (dom.).
8. Der Ideengehalt im letzten Gesange von Goethes „Hermann und Dorothea“ (dom.).
9. Eine Übersetzung aus dem Polnischen.

c) w języku francuskim.

KLASA Va i Vb.

1. Quels sont les changements que vous avez trouvés à l'école après la rentrée des classes?
2. Traduction de polonais en français.
3. Prouvez que la somme des angles dans une triangle vaut deux angles droits.
4. „Les enfants d'Edouard“. Compte-rendu d' une nouvelle d' Anatole France.
5. La même chose: Seconde partie.
6. Compte-rendu de la nouvelle d' Anatole France: „L'Ermitage du Jardin des Plantes“. (Première partie).
7. Le même nouvelle: Seconde partie.
8. Compte-rendu de la nouvelle d' Anatole France „Le jongleur de Notre-Dame“.
9. Les sports d'hiver.
10. *L' Histoire (Nouvelle d' Anatole France).
11. Un Malentendu (Nouvelle d' Anatole France).
12. Thème.
13. Comment expédier une lettre recommandée.
14. Superficie et Dimensions de la Terre.
15. Ce que vous trouvez le plus drôle an I. Acte de la „Bataille des Dames“.

KLASA VIa i VIb.

1. Comment passait sa journée un seigneur du moyen — Âge?

2. La chanson de Roland.
3. La vie d'un seigneur féodal au moyen-âge.
4. Les derniers moments de Jeanne d'Arc.
5. Une traduction de polonais en Français.
6. Le portrait de Louis XIV. (D'après un morceau de lecture).
7. La Noël, comme fête de Famille.
8. Fondation et organisation de l'Académie Française (Institut de France).
9. Pour bâtir une maison.
10. Comment doit être la chambre à coucher de l'homme sain?
11. Andromaque. (A. I. Sc. 4.).
12. Thème
13. Comment finit la comédie de l'Avare.
14. Quelle étaient les plus grandes épreuves sportives de l'année 1910: a) Sports Athlétiques, b) Aéronautique, c) Cyclisme, d) Automobilisme.
15. Ce qu'on peut voir à Cracovie en un jour.

KLASA VII.

1. Quelles résolutions prenez-vous en commençant votre dernière année scolaire?
 2. Victor Hugo et le romantisme.
 3. Les drauces de Victor Hugo.
 4. La grand' mère.
 5. Traduction de polonais en Français.
 6. Organisation administrative de la France: Première partie: Présidence, Sénat, Chambre.
 7. Deuxième partie: Administrations Supérieures, Ministères.
 8. Organisation administrative de la France. (Suite) Ministère, Préfecture de Police et de la Seine, Conseil Municipal et Général.
 9. Instruction publique en France.
 10. L'organisation judiciaire en France.
 11. L'instruction publique.
 12. Eglises et cultes en France.
 13. Force militaire de terre et de mer en France.
-

IV.

Egzamin dojrzałości.

A) W terminie jesiennym 1910.

Do egzaminu ustnego, który się odbył pod przewodnictwem dyrektora Jana Bidzińskiego w dniach 23 i 24 września 1910 przystąpiło 10 uczniów publicznych, 1 prywatysta i 2 eksternistów.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

1. Koniński Karol	5. Sikora Ludwik
2. Mańkowski Karol	6. Stock Izydor
3. Muranyi Leon	7. Wachowicz Kazimierz
4. Pietroń Wiktor	8. Majewski Mieczysław (pryw.)

3 uczniów i 2 eksternistów reprobowano na pół roku.

B) W terminie lutowym 1911.

Do egzaminu ustnego, który się odbył pod przewodnictwem dyrektora Jana Bidzińskiego, dnia 4 lutego 1911 r., przystąpiło 3 uczniów publicznych i 1 eksternista.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

1. Kornhäuser Maryan	3. Skórczewski Stefan
2. Morgenbesser Daniel	

Reprobowano 1 eksternistę na pół roku.

C) W terminie letnim 1911.

a) Egzamin piśmienny.

Do piśmiennego egzaminu dojrzałości przystąpiło ogółem 39 abiturycetów (37 publicznych, 1 prywatysta i 1 eksternista).

Egzamin odbył się w czasie od 16 do 19 maja włącznie w dwóch oddziałach.

Tematy były następujące:

Z języka polskiego:

Podano abiturycetom następujące trzy tematy do wyboru:
Oddział I.

1. Wykazać, że wyznanie Z. Krasińskiego o ideałach jego poezji:
„Jam wskrzeszał prochy ojców stare,
By miękkie serca twardą pieśnią trumny
Przerzucić z podłej w wyższą życia wiarę“.
da się odnieść do twórczości i innych wybitnych przedstawicieli naszej literatury w XIX w.
2. Rozwinąć myśl tkwiącą w wierszu M. Konopnickiej:
„Dziś samym walczyć można zapalem
Myśl wykuj w słowo — a słowo zrób ciałem“.
3. Życie a światło.

(Temat pierwszy wybrało 5 abitur, drugi 6, trzeci 8).

Oddział II.

1. O ile prawdą jest, że świetne chwile w historii są także świetnymi okresami w literaturze.
2. Rozwinąć i uzasadnić myśl Z. Krasińskiego:
„Wy, co chcecie stawiać terazniejszość i odkryć przyszłość z jej szczytów, weźcie wprzód wgląd duszy wszystkie dni zbiegłe przeszłości“.
3. Położenie geograficzne Polski i wynikające stąd konsekwencje.
(Temat pierwszy wybrało 3 abitur., drugi 1, trzeci 16).

Z języka niemieckiego:

Tłumaczenie z języka polskiego na niemiecki.

Oddział I. W. Zakrzewski: Historia powszechna na klasy wyższe t. III. (wyd. 4) str. 158 „Wojna siedmioletnia w Niemczech“ (od słów „W kilka miesięcy po... aż do... według zasług dworskich“).

Oddział II. J. Czubek i R. Zawiliński: Wypisy polskie dla klasy III. (wyd. 2) str. 84 p. t.: „Katarynka“, (od początku aż do słów „.....ośmioletnią dziewczynkę“) (na str. 85).

Z języka francuskiego:

Oddział I. Przełożyć na język polski część ustępu: „Le mouvement des corps célestes“ zawartego w wyp. Franc. Amborskiego na kl. VII., str. 73 (Appendice), a mianowicie od słów na str. 74. „Un boulet lancé horizontalement... do końca tejże strony... n'avait point subi d'altération.

Oddział II. „Le travail“ zawartego w Wyp. Franc. Amborskiego na kl. VII., str. 162, a mianowicie od słów na str. 163 „La richesse est tout ce dont... do końca tejże strony ...quand elle est rebelle.

Z geometryi wykreślnej:

Oddział I.

1. Dane dwie proste wchrowate (l , m) i stożek. Wyznaczyć styczne do stożka, które prostą l przecinają a do prostej m są równoległe.
2. Wyznaczyć cień prostej na kulę. (Kierunek promieni światła jest równoległy do płaszczyzny pionowej rzutów).
3. Wyznaczyć w rzutach środkowych rzeczywistą odległość punktu od prostej.

Oddział II.

1. Dana płaszczyzna i prosta, która tę płaszczyznę przebija; wyznaczyć prostą na tej płaszczyźnie leżącą, przechodzącą przez punkt przebicia i tworzącą z prostą dany kąt.
2. Wyznaczyć cień własny i rzucony elipsowy wydłużonej.
3. Wyznaczyć w rzutach środkowych rzeczywistą odległość dwu płaszczyzn równoległych.

b) Egzamin ustny.

Egzamin ustny odbył się pod przewodnictwem prof. Uniw. Jagiel. Dra Kazimierza Żórawskiego w dniach od 6 do 10 czerwca włącznie b. r.

Do egzaminu przystąpiło 29 uczniów publicznych i 1 ekster-nista, razem 30 abiturjentów.

Świadectwo dojrzałości otrzymali:

A) Uczniowie publiczni.

1. Bardziński Jerzy
2. Broser Jan
3. Brozdowski Wojciech
4. **Chamski Edward** (z odzn.)
5. Czech Feliks
6. Dyrdziński Józef
7. Golenhofer Edmund
8. Hajduk Karol
9. Hanausek Józef
10. Hyciek Stanisław
11. Kozubek Stanisław
12. Krzesiwo Jan
13. Krzyżanowski Erwin
14. Kubaty Zygmunt
15. **Kucia Stanisław** (z odzn.)
16. Kühnreich Adolf

17. Nowacki Edmund
18. Osiński Bolesław
19. Pasionek Wiktor
20. Popławski Antoni
21. Skarzyński Stefan
22. Słomiński Józef
23. Spyra August
24. Sznajder Adam
25. Swider Ludwik
26. Świętochowski Wiesław
27. Wierzuchowski Adolf
28. Zapalowiec Władysław
29. Zdybalski Fryderyk

B) Eksternista.

30. Łysakowski Tadeusz.

Nie reprobowano żadnego abiturienta.

V.

Zbiory naukowe.

a) Biblioteka:

1. Biblioteka nauczycieli.

Biblioteka nauczycieli liczy 594 dzieł w 557 tomach.

2. Biblioteka uczniów.

Biblioteka uczniów liczy:

a)	dzieł polskich	601	w	851	tomach
b)	" ruskich	16	"	16	"
c)	" niemieckich	262	"	271	"
d)	" francuskich	24	"	25	"

Razem dzieł 903 w 1163 tomach.

W darze otrzymała biblioteka 12 dzieł i to od c. k. Rady szk. kraj. i Wydziału krajowego, od W. P. profesora Antoniego Sucheniego i od Tow. Nauczycieli szkół wyższych.

Inwentarz biblioteki zawiera razem 1294 pozycyi.

3. Biblioteka pomocy koleżeńskej.

Biblioteka pomocy koleżeńskej liczy 440 książek szkolnych. Z biblioteki korzystało 79 uczniów.

b) Gabinet Geograficzno-historyczny.

Gabinet geograficzno-historyczny liczy 133 numerów. Dla zbiorów hist.-geogr. uzyskano osobną ubikację na parterze.

c) Gabinet historii naturalnej.

Gabinet historii naturalnej liczy 346 numerów inwentarza. (Pośród nich są liczne tablice okazów zwierząt i roślin).

d) Gabinet fizyki.

Gabinet fizyki posiada 213 numerów inwentarza.

e) Gabinet chemii.

Gabinet chemii posiada przyrządów, różnych naczyń, minerałów, modeli i przetworów chemicznych w 203 numerach inwentarza.

f) Gabinet rysunków geometrycznych.

Gabinet rysunków geometrycznych posiada w inwentarzu 76 numerów.

g) Gabinet rysunków odręcznych.

Gabinet rysunków odręcznych ma 158 numerów inwentarza.

h) Zbiory do nauki śpiewu.

Do nauki śpiewu posiada zakład fisharmonię oraz różne śpiewniki w 33 numerach inwentarza.

VI.

Fizyczne wychowanie młodzieży

Gimnastyka jest w zakładzie przedmiotem obowiązkowym. Każda klasa pobiera naukę w 2 godzinach tygodniowo. W miesiącach letnich, (maj, czerwiec i wrzesień) zamiast ćwiczeń w sali gimnastycznej odbywają się zabawy i ćwiczenia ruchowe na wolnym powietrzu na błoniach, lub jakiejś innej miejscowości w pobliżu miasta. Nadto w tychże miesiącach trzy razy w tygodniu uczęszcza młodzież na gry i zabawy do parku Dr. Jordana. Wreszcie uczniowie poszczególnych klas odbywają w towarzystwie nauczycieli wycieczki w okolice miasta, jużto w celach naukowych, jużto dla przyjemności. W okresie letnim drugiego półrocza, wsparto naukę niektórych przedmiotów szeregiem wycieczek naukowych.

Odbywają się one bądź to w godzinach rannych w czasie samej nauki danego przedmiotu, jak 2 godzinne rysunki odręczne, bądź też w godzinach popołudniowych od 3 do 6 lub 7 — dla przedmiotów, jak, hist. natur., geografia i t. p.

Młodzież gromadziła się nader chętnie i licznie, a prace w czasie wycieczki znakomicie uzupełniały naukę w szkole.

Młodzież klas wyższych brała jeszcze udział w wycieczkach z prof. chemii jak podano w rozdziale VIII.

Oprócz tych naukowych wycieczek, odbywały się wycieczki sportowe na rowerach, podczas których zwracano uwagę na położenie i malowniczość okolic Krakowa, na budownictwo ludowe i stroje włościan.

W wycieczkach tych starała się szkoła zwrócić uwagę uczniów na właściwe tory — odciągnąć młodzież od przebywania w mieście w godzinach wolnych od pracy, a wskazać na przyrodę i wieś naszą, na zamięłowanie do zwiedzań i poznania kraju ojczystego.

Przerwy między godzinami szkolnymi przepędzają uczniowie na dziedzińcu.

WYCIĘŻKI WYCHOWAWCZE

Wycieczki wychowawcze są to wycieczki, które mają na celu wykształcenie w uczniach pewnych właściwości i postaw. Wycieczki te są prowadzone przez nauczycieli i mają charakter obowiązkowy. Wycieczki wychowawcze są to wycieczki, które mają na celu wykształcenie w uczniach pewnych właściwości i postaw. Wycieczki te są prowadzone przez nauczycieli i mają charakter obowiązkowy.

Wycieczki wychowawcze są to wycieczki, które mają na celu wykształcenie w uczniach pewnych właściwości i postaw. Wycieczki te są prowadzone przez nauczycieli i mają charakter obowiązkowy. Wycieczki wychowawcze są to wycieczki, które mają na celu wykształcenie w uczniach pewnych właściwości i postaw. Wycieczki te są prowadzone przez nauczycieli i mają charakter obowiązkowy.

VII.

Pomoc koleżeńska.

DOCHÓD.

Pozostałość z roku 1909/10 wynosi 34 K — h.

W ciągu roku 1910/11 ofiarowali:

W. Pani Dynowska 80 K — h.

W. Pani Pomianowska 40 K — h.

W. Pani Udrycka 10 K — h.

Radca Dworu Majewski 50 K — h.

W. P. Nowakowski 20 K — h.

W. Pan Karmański (Podgórze) 50 K — h.

W. P. Brzeziński 26 K — h.

Uzyskano:

Z drobnych składek uczniów przy wpisach i w ciągu
roku 39 K 30 h.

Z procentów od funduszu ś. p. Wiktora Blinstruba 18 K 66 h.

Razem . . . 367 K 96 h.

ROZCHÓD

Dla ubogich uczniów wydano 157 K 82 h.

Na książeczkę Kasy Oszczędności w Krakowie

Nr. 247364, celem powiększenia funduszu ś. p.

Wiktora Blinstruba do kwoty 1000 K, złożono 132 K 14 h.

Razem . . . 289 K 96 h.

Pozostaje przeto na rok 1911/12 Kor. 78— oraz fundusz
ś. p. Wiktora Blinstruba wynoszący 1000 K, z którego procenta
przeznacza się na pomoc koleżeńską.

Dyrekcya dziękuje z całego serca szlachetnym Ofiarodawcom,
którzy swoimi datkami powiększyli w b. r. szk. dochód pomocy
koleżeńskiej.

VIII.

KRONIKA ZAKŁADU.

Rok szkolny 1910/11 rozpoczął się dnia 3 września 1910 uroczystem nabożeństwem w kościele św. Marka.

Wpisy uczniów do klasy pierwszej odbyły się 27, 28 i 29 czerwca, do wszystkich klas w trzech ostatnich dniach sierpnia 1910 roku.

Egzamin wstępny do klasy I. odbył się dnia 30 czerwca i 1. września 1910 r.

Dnia 9 września i 19 listopada 1910 odprawiono żałobne nabożeństwo za spokój duszy ś. p. Cesarzowej Elżbiety.

Dnia 4 października 1910 obchodził nasz zakład Uroczystość Imienin Najj. Pana i 80-letniej rocznicy Jego Urodzin. Po solennem Nabożeństwie w kościele św. Marka, gdzie odśpiewano hymn ludu, młodzież szkolna z całym gronem nauczycielskim wróciła do zakładu i tu w pięknie przystrojonej sali odbyła się uroczystość szkolna rozpoczęta słowem wstępnem prof. Kłodzińskiego i wznieśieniem trzechkrotnego okrzyku na cześć Najj. Pana, a zakończona deklamacyami i śpiewami uczniów.

Dnia 31 października 1910 odbył się w tutejszym zakładzie ku czci Fryderyka Chopina po lekcjach szkolnych o godz. 11-tej uroczysty poranek w pięknie i wdzięcznie przybranej sali przez prof. Grosa. Prof. Górka wypowiedział słowo wstępne, młody pianista p. Leon Podolski uczeń prof. Lalewicza odegrał znakomicie kilka polonezów Szopena, a jeden z uczniów marsz żałobny. Uroczystość została zakończoną wygłoszeniem wiersza Ujejskiego przez prof. Filasiewicza.

W dniach od 14 do 17 września 1910 r. odbył się piśmienny, a w dniach 23 i 24 września 1910 ustny egzamin dojrzałości. (Termin jesienny).

W dniach od 28 stycznia do 1 lutego 1911 odbył się piśmienny, a dnia 4 lutego ustny egzamin dojrzałości. (Termin lutowy).

W dniach od 16 do 19 maja 1911 r. odbył się piśmienny, a w dniach od 6 do 10 czerwca 1911 r. ustny egzamin dojrzałości. (Termin letni).

Sprawozdanie o egzaminie dojrzałości umieszczone jest w rozdziale IV.

W czasie od 13 do 16 marca 1911 r. odbyli uczniowie rekolekcyje wielkopostne i przystąpili do św. Sakramentów pokuty i Ołtarza. Egzorty do młodzieży miał ks. Urban T. J.

W ciągu roku szkolnego 1910/11 przystąpili uczniowie trzy razy do spowiedzi i Komunii św.

Pod przewodnictwem prof. Witolda Filasiewicza zwiedzili w b. r. szk. uczniowie klasy piątej i szóstej cukrownię w Przeworsku, walcownię i piec Martina w Borku Fałęckim, fabrykę farb Karmańskiego i Spółki na Zwierzyńcu, oraz fabrykę tytoniu i cygar w Krakowie.

W miesiącach maju i czerwcu profesorowie rysunków odręcznych pp. Kołomłocki i Gros odbyli szereg lekcji rysunków na wolnem powietrzu w najbliższej okolicy Krakowa, tudzież zwiedzali wystawę Tow. Przyj. sztuk pięknych, Muzeum narodowe w Sukiennicach, dalej różne cenne zabytki miasta, w szczególności Katedrę i Zamek na Wawelu, oraz Uniwersytet Jagielloński, chcąc praktycznie uzupełnić naukę perspektywy i rysunek krajobrazu, zapoznać uczniów z dziełami architektury, rzeźby i malarstwa z różnych epok, obudzić poczucie piękna i poszanowanie przepięknych i wspaniałych pomników kultury dawnej stolicy Polski.

Dnia 27 czerwca 1911 odbyło się żałobne Nabożeństwo za duszę ś. p. dr. I. Petelenza, dyrektora I. szkoły realnej w Krakowie.

Dnia 28 czerwca 1911 r. odbyło się żałobne Nabożeństwo za duszę ś. p. Cesarza Ferdynanda.

Dnia 30 czerwca b. r. zakończono rok szkolny 1910/1911 uroczystem Nabożeństwem w kościele św. Marka, po którym uczniowie otrzymali świadectwa za drugie półroczne.

IX.

Statystyka zakładu.

(Liczba dodana u góry oznacza prywatystów).

I. Liczba uczniów.	K L A S A														Razem
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	
Z końcem roku szkoln. 1909/10 było	22	18	27	23 ¹	33 ¹	—	26 ³	24	20 ⁵	21	18 ¹	21	37 ⁴	—	290 ¹⁴
Na początku roku szkoln. 1910/11 przyjęto	40	—	25	24	31	31	26	24	26	26	21	21	42	—	337
W ciągu roku wstąpiło	3	—	3	1	1	—	—	2	1	1	—	—	—	—	12
Ogółem w roku 1910/11 przyjęto	43	—	28	25	32	31	26	26	27	27	21	21	42	—	349
Mianowicie:															
1) Na podstawie egz. wst.	41	—	2	3	2	2	1	3	1	—	1	1	—	—	57
2) Z innych zakładów:															
a) z promocyą	—	—	1	—	1	1	2	2	1	5	—	—	1	—	14
b) bez promocyi	1	—	4	4	1	4	4	2	2	2	—	—	—	—	24
3) Z tutejszego zakładu:															
a) z promocyą	—	—	19	15	25	21	15	12	19	15	18	14	31	—	204
b) bez promocyi	1	—	2	3	3	3	4	7	4	5	2	6	10	—	50
Razem	43	—	28	25	32	31	26	26	27	27	21	21	42	—	349
W ciągu roku wystąpiło	5	—	1	3	4	2	7	1	3	6	4	4	2	—	42
Liczba uczniów z końcem roku szkoln. 1910/11	35 ³	—	27	22	28	27 ²	19	22 ³	19 ⁵	19 ²	14 ³	14 ³	37 ³	—	283 ²⁴
2. Miejsce urodzenia.															
Miasto Kraków	3	—	6	5	7	7	5	7 ¹	7	7	3 ¹	5 ¹	4	—	66 ³
W. Ks. Krakowskie (bez Krakowa)	10	—	6	2	5	6 ²	3	1 ¹	0 ²	2 ¹	3	1 ¹	10	—	49 ⁷
Galicja	18 ²	—	12	7	8	9	9	5	9 ¹	6	7 ²	7 ¹	15 ²	—	112 ⁹
Bukowina	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Śląsk austriacki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3
Morawy	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3
Czechy	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Węgry	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Królestwo Polskie	3	—	2	7	6	3	—	7	1 ³	4 ¹	—	—	5 ¹	—	38 ⁵
W. Ks. Poznańskie	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Rosja	—	—	1	—	—	1	2	—	1	—	1	—	—	—	6
Rumunia	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Bośnia	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Razem	35 ³	—	27	22	28	27 ²	19	22 ³	19 ⁵	19 ²	14 ³	14 ³	37 ³	—	283 ²⁴

	K L A S A														Razem
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.		
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b			
3. Narodowość.															
Polaków	35 ³	—	27	22	26	27 ²	19	22 ³	18 ⁵	19 ²	14 ³	14 ³	36 ³	—	279 ²⁴
Rusinów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Czechów	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Niemców	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Rumunów	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Razem	33 ³	—	27	22	28	27 ²	19	22 ³	19 ⁵	19 ²	14 ³	14 ³	36 ³	—	283 ²⁴
4. Wyznanie.															
Religii rzymsko-katol. . .	31 ³	—	24	22	27	21 ²	15	22 ³	14 ⁴	19 ²	10 ³	14 ³	34 ³	—	253 ²³
" grecko-katol.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
" ewangelickiej	2	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	6
" mojżeszowej	2	—	3	—	—	5	4	—	5 ¹	—	4	—	1	—	24 ¹
Razem	35 ³	—	27	22	28	27 ²	19	22 ³	19 ⁵	19 ²	14 ³	14 ³	37 ³	—	283 ²⁴
5. Wiek uczniów.															
Lat 11 miało	4 ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4 ¹
" 12 "	15 ²	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16 ²
" 13 "	10	—	12	8	6	5 ¹	—	—	—	—	—	—	—	—	41 ¹
" 14 "	4	—	9	6	10	6	4	3	—	—	—	—	—	—	42
" 15 "	2	—	5	6	8	8	4	4 ¹	3	—	—	—	—	—	40 ¹
" 16 "	—	—	—	2	2	5 ¹	5	4 ¹	5 ¹	5	2	2	—	—	32 ³
" 17 "	—	—	—	—	1	3	4	6 ¹	7	5	4	—	3	—	33 ¹
" 18 "	—	—	—	—	1	—	2	5	2 ²	3 ²	5 ¹	4 ¹	2 ¹	—	24 ¹
" 19 "	—	—	—	—	—	—	—	—	0 ¹	3	0 ¹	3 ²	8	—	14 ⁴
" 20 "	—	—	—	—	—	—	—	—	2 ¹	3	3 ¹	5	20 ¹	—	33 ⁴
" 21 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
" 22 "	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Razem	35 ³	—	27	22	28	27 ²	19	22 ³	19 ⁵	19 ²	14 ³	14 ³	37 ³	—	283 ²¹
6. Uczęszczanie na naukę przedmiotów nadobowiązkowych:															
Język angielski	—	—	—	—	—	—	2	2	3	1	—	—	—	—	8
śpiew	13 ¹	—	5	5	10	10	2	2	1	2	2	3	—	—	55
stenografia	—	—	—	—	—	—	4	7	3	9	—	—	4	—	27
7. Mieszkanie uczniów.															
Mieszkali u rodziców:															
a) w Krakowie	22	—	12	11	12	15	10	11	12	10	8	8	19	—	150
b) poza Krakowem i do szkoły przychodzili . . .	1	—	—	4	3	3	1	1	2	1	—	1	1	—	18
d) poza Krakowem i do szkoły przyjeżdżali koleją lub końmi . . .	4	—	4	2	—	—	—	3	2	1	2	1	1	—	20
Mieszkali:															
a) na stancyach	5	—	10	3	8	9	4	2	3	6	3	4	9	—	66
b) w bursach i internat. . .	3	—	1	2	5	—	4	5	—	1	1	—	7	—	29
Razem	35	—	27	22	28	27	19	22	19	19	14	14	37	—	283

Zatem	K L A S A													Razem
	I.		II.		III.		IV.		V.		VI.		VII.	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b		
mieszkali u rodziców Krak. lub poza Krakowem	27	—	16	17	15	18	11	15	16	12	10	10	21	188
mieszkali na stancyach w bursach lub inter.	8	—	11	5	13	9	8	7	3	7	4	4	16	95
8. Wynik klasyfikacyi za rok szk. 1909/10.														
Do egzaminu poprawcz. przeznaczono	1	1	3	2	3	—	5 ¹	5	2 ¹	2	4	2	10 ¹	40 ³
Egzamin popraw. złożyło	1	1	3	2	3	—	4 ¹	5	2 ¹	2	4	2	10 ²	39 ³
Egzam. popr. nie złożyło	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
Zatem ostateczny wynik klasyfik. za rok 1909/10 jest:														
Chlubnie uzdolnionych	2	3	5	3	7	—	3	1	2	—	1	1	4 ¹	32 ¹
Uzdolnionych	18	13	20	18 ¹	20	—	20 ¹	14	14 ²	14	14 ¹	16	23 ³	204 ⁸
Nieuzdolnionych	2	2	2	2	6 ¹	—	3 ¹	9	4 ³	7	3	4	10	54 ⁵
Nie klasyfikowano	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem	22	18	27	23 ¹	33 ¹	—	26 ²	24	20 ⁵	21	18 ¹	21	37 ⁴	290 ¹⁴
9. Klasyfikacya za rok szkolny 1910/11.														
Chlubnie uzdolnionych	3	—	1	1	2	1	—	—	—	1	1	—	2	12
Uzdolnionych	24 ²	—	22	17	15	22 ¹	12	14 ¹	14 ¹	10	10	8	30 ¹	198 ⁶
Nieuzdolnionych	3	—	3	1	3	2	5	5	4	5	2	1	—	24
Do egzaminu poprawcz. przeznaczono	5	—	1	3	7	1	2	2	1	3	1	5	4	35 ¹
Nie klasyfikowano	0 ¹	—	—	—	1	1 ¹	—	1 ³	0 ⁴	0 ²	0 ³	0 ³	1 ²	4 ¹⁷
Razem	35 ⁵	—	27	22	28	27 ²	19	22 ³	19 ⁵	19 ³	14 ³	14 ³	37 ³	283 ²⁴

10. Opłata szkolna.

Opłata szkolna wynosiła:

w I półroczu 4880 Koron

w II półroczu 5040 „

Razem . . 9920 Koron

11. Datki na środki naukowe.

a) Datki po 2 K na zbiory naukowe wynosiły . . 698 K. — h.

b) Taksy wstępne po 4 K. 20 h. wynosiły . . . 399 „ — „

c) Taksy za duplikaty świadectw po 2 K. wynosiły 16 „ — „

Razem . . 1113 K. — h.

X.

Wynik klasyfikacji uczniów za drugie półrocze roku szkolnego 1910/1911.

KLASA I.

Chlubnie uzdolnieni:

Pasfuszka Henryk
Stachowicz Antoni
Waligóra Bolesław

Uzdolnieni:

Bień Maryan
Byszewski Włodzimierz (pryw.)
Cyganik Wincenty
Dośła Franciszek
Färber Izak
Karpiński Józef
Kobyliński Roman
Kołomłocki Leon
Kraus Józef
Krzywacki Stefan

Książek Władysław
Nastek Józef
Nowak Józef
Okoński Leonhard
Popiel Roman (pryw.)
Riszka Tadeusz
Rzepecki Jan
Schönowitz Władysław
Stanek Zeno
Strama Tadeusz
Ulrich Jakób
Urbański Wiktor
Walloschke Fryderyk
Węgrzyn Zygmunt
Zajas Józef
Zarzycki Jerzy

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 5 uczniów. Nieuzdolnionych do klasy następnej 3 uczniów.

KLASA II. a.

Chlubnie uzdolniony:

Piątka Adam

Uzdolnieni:

Abrahamer Elias
Biliński Gabriel

Bojarski Zygmunt
 Chrzanowski Zygmunt
 Dworzak Adam
 Erankiewicz Edward
 Gabrys Mieczysław
 Głownia Stanisław
 Kara Władysław
 Klebert Zenon
 Macuga Mieczysław
 Pindelski Władysław

Skotnicki Władysław
 Spitz Leib
 Tippe Adolf
 Tomaszewski Michał
 Wnorowski Kazimierz
 Wojtyła Zenon
 Zach Włodzimierz
 Zajac Leon
 Żychowicz Tadeusz
 Żyła Henryk

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia. Nieuzdolnionych do klasy następnej 3 uczniów.

KLASA II. b.

Chlubnie uzdolniony:

Nossek Tadeusz

Uzdolnieni:

Chachół Józef
 Cichalewski Seweryn
 Egnier Gustaw
 Gruner Franciszek
 Koza Władysław
 Kurdowski Stefan
 Larisch Antoni

Montowicz Jan
 Moscheni Tadeusz
 Niedzwiecki Sławomir
 Rozsypal Karol
 Sachse Feliks
 Sękowski Ignacy.
 Sieprawski Władysław
 Spoliński Władysław
 Teslar Antoni
 Winiarczyk Teodor

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 3 uczniów. Nieuzdolniony do klasy następnej 1 uczeń.

KLASA III. a.

Chlubnie uzdolnieni:

Królik Stanisław
Pachel Stanisław

Uzdolnieni:

Biborski Władysław
 Bien Michał
 Bujak Stefan

Cybulski Bogusław
 Gros Ludwik
 Jaroń Adam
 Karpowicz Adam
 Klimek Antoni
 Kowalski Stefan
 Pomianowski Zygmunt
 Rybka Józef

Sielski Stanisław
Skala Wacław

Worytkiewicz Feliks
Zimowski Witold

Do egzaminu uzupełniającego przeznaczono 1 ucznia. Do egzaminu poprawczego przeznaczono 7 uczniów. Nieuzdolnionych do klasy następnej 3 uczniów.

KLASA III b.

Chlubnie uzdolniony:

Rausz Stanisław

Uzdolnieni:

Brożek Józef
Dietrich Max
Dyrdziński Karol
Dziekan Roman
Feiner Józef
Grzegorzewski Karol
Hayder Arnold
Hönich Ignacy
Huppert Herbert
Kościółek Jan

br. Lipowski Jerzy
Mandl Rudolf
Nejtek Mirosław
Piasecki Karol
Rakower Markus
Schönowitz Karol
Schrager Jakób
Simmler Edward
Sokołowski Kazimierz
Statter Max
Urbańczyk Antoni
Weinberger Maksymilian
Węglarski Edward (pryw.)

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia publicznego i 1 prywatystę. Nieuzdolnionych do klasy następnej 2 uczniów.

KLASA IV a.

Uzdolnieni:

Abrahamer Józef
Bierer Abraham
Goldstein Jakób
Górski Stefan
Groele Władysław
Hercok Władysław

Ivits Józef
Kobicz Emil
Moscheni Adam
Pasek Mieczysław
Reich Dawid
Sulkowski Henryk.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów. Nieuzdolnionych do klasy następnej 5 uczniów.

KLASA IV b.

Uzdolnieni:

Brzeziński Kazimierz

Charaszkiewicz Edmund
Gaczol Eugeniusz

Jaskóła Ignacy
 Korzeń Henryk
 Mejer Mieczysław
 Przybyszowski Tytus
 Rajter Tadeusz
 Rudzki Janusz (pryw.)

Sachse Karol
 Schönowitz Aleksander
 Stanek Władysław
 Szufa Mieczysław
 Wąsik Józef
 Żmudziński Jan.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 2 uczniów. Do egzaminu uzupełniającego przeznaczono 1 ucznia. Nieuzdolnionych do klasy następnej 5 uczniów.

KLASA V a.

Uzdolnieni:

Armer Benjamin
 Droba Józef
 Gieldanowski Kazimierz
 Hahn Henryk
 Halaburda Rudolf
 Matuszewicz Władysław (pryw)
 Mysłowski Mieczysław

Offen Abraham
 Pamm Jakób
 Stadnicki Medard
 Titz Gustaw
 Weindling Lazar
 Wiler Edward
 Zakrzowiecki Adam
 Zaremba Kazimierz.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia. Nieuzdolnionych do klasy następnej 4 uczniów.

KLASA V b.

Chlubnie uzdolniony:

Starowicz Zdzisław

Uzdolnieni:

Chrzanowski Stefan
 Dębowski Jan
 Helm Emil

Korpak Ludwik
 Krawczyk Kazimierz
 Kryste Alojzy
 Maciejczyk Kazimierz
 Parafiński Tadeusz
 Strzelichowski Stanisław
 Wawrykiewicz Stanisław.

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 3 uczniów. Nieuzdolnionych do klasy następnej 5 uczniów.

KLASA VI a.

Chlubnie uzdolniony:

Karcz Jan

Uzdolnieni:

Bytomski Mieczysław

Einhorn Elias
 Karbowski Tadeusz
 Lipschütz Jakób
 Lobert Włodzimierz

Mittelstädt Wacław
Neiger Józef
Sandoz Tadeusz

Szopa Edmund
hr. Tarnowski Michał

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 1 ucznia. Nieuzdolnionych do klasy następnej 2 uczniów.

KLASA VI b.

Uzdolnieni:

Bojarski Witold
Bulanda Juliusz
Frey Stanisław
Goldman Alfred

Janicki Kornel
Piwocki Jerzy
Zembaczyński Maryan
Ziarkowski Karol

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 5 uczniów. Nieuzdolniony do klasy następnej 1 uczeń.

KLASA VII.

Chlubnie uzdolnieni:

Chamski Edward
Kucia Stanisław

Uzdolnieni:

Bardziński Jerzy
Brozdowski Wojciech
Czech Feliks
Dynowski Władysław (pryw.)
Dyrdziński Józef
Gollenhofer Henryk
Hajduk Karol
Hanausek Józef
Hyciek Stanisław
Kozubek Stanisław
Krzesiwo Jan
Krzyżanowski Erazm
Kubaty Zygmunt

Kühnreich Adolf
Nowacki Edmund
Orzelski Tadeusz
Osiński Bolesław
Pasionek Wiktor
Pliszewski Lubin
Popławski Antoni
Schupp Wiktor
Skarżyński Stefan
Słomiński Józef
Spyra August
Sznajder Adam
Świder Ludwik
Świętochowski Wacław
Wierzuchowski Adolf
Zapałowicz Władysław
Zdybalski Fryderyk

Do egzaminu poprawczego przeznaczono 4 uczniów. Do egzaminu uzupełniającego przeznaczono 1 ucznia.

OGŁOSZENIE.

Wpisy uczniów na rok szkolny 1911/12 odbywać się będą w dwóch ostatnich dniach sierpnia od godziny 9—11 rano i od 4—5 po południu. Późniejsze zgłoszenia uwzględnione być mogą tylko w razie **ważnych** powodów i to tylko na mocy zezwolenia c. k. Rady szkolnej krajowej.

Każdy uczeń składa przy wpisie 2 K. na zbiory naukowe. Uczniowie nowo wstępujący do zakładu, płacą nadto takse wstępną 4 K. 20 hal.

Uczniowie tutejszego zakładu mają przy wpisie wykazać się świadectwem szkolnem z ostatniego półrocza.

Uczniowie nowo wstępujący mają zgłaszać się do zapisu w towarzystwie rodziców lub opiekunów i przedłożyć świadectwo szkolne tego zakładu, w którym dotychczas byli, tudzież metrykę i świadectwo szczepienia.

Według postanowienia trzeciego ustępu § 13. ustawy krajowej z dnia 24. sierpnia 1899, określającego granice wieku uczniów publicznych szkół realnych, do klasy I. przyjęci być mogą uczniowie, którzy urodzili się w roku słonecznym oznaczonym cyfrą mniejszą co najmniej o 10, a co najwięcej o 14 od cyfry oznaczającej bieżący rok kalendarzowy.

Te granice wieku posuwa się dla każdej klasy następnej o jeden rok. (Okólnik c. k. Rady szk. kraj. z dnia 20. października 1908 L. 52395).

Egzamina wstępne do I. klasy odbywają się w dwóch terminach, mianowicie, przed feryami 30. czerwca popołudniu i 1. lipca, po feryach 1. i 2. września, a w razie potrzeby także i 3. września. Zgłosić się należy przynajmniej jeden dzień przed egzaminem.

Powtórzenie wstępnego egzaminu ani w tym, ani w innym zakładzie nie jest dozwolone przed upływem roku. Powtórzenie takiego egzaminu w innym zakładzie jest nieważne.

Zakres wymagań przy egzaminie wstępnym do 1. klasy.

(Rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dn. 16. maja 1887, l. 2764).

- a) Z religii: Wiadomości, których uczeń nabyć powinien w szkołach ludowych czteroklasowych.
 - b) Z języka polskiego: Czytanie płynne i wyraźne, objaśnienie odczytanych ustępów pod względem treści i związku myśli; opowiadanie treści większymi ustępami; znajomość części mowy, odmiana imion i czasowników, znajomość zdania pojedynczego, rozszerzonego i rozbiór jego części składowych pod względem składni zgody i rzędu; poprawne napisanie dyktatu z zakresu pojęć znanych uczniom i gramatyczny rozbiór zdania.
 - c) Z języka niemieckiego: Czytanie płynne i zrozumiałe, znajomość odmiany rodzajników, rzeczowników, przymiotników, zaimków osobistych, dzierżawczych, wskazujących i względnych, odmiana słów posiłkowych i czasowników słabych we wszystkich formach strony czynnej i biernej; odmiana najwykleszych czasowników mocnych; zasób wyrazów z zakresu pojęć uczniom znanych; poprawne napisanie łatwego dyktatu, którego treść przed dyktowaniem podano uczniowi w języku polskim.
 - d) Z rachunków: Pisanie liczb do miliona włącznie; biegłość w czterech działaniach liczbami całkowitemi; pewność w tabliczce mnożenia, znajomość ważniejszych miar metrycznych.
- Do sali, gdzie odbywa się egzamin, nie mają wstępu obce osoby.*

Egzamina wstępne do klas od II. — VII. odbywać się będą

1. 2. a ewentualnie i 3. września.

Egzamin ten składają uczniowie przechodzący z gimnazjum, uczniowie ze szkoły realnej, którzy przez dłuższy czas naukę przerwali, uczniowie innych szkół, lub wreszcie przybywający z nauki prywatnej. Uczeń przybywający po dłuższej przerwie w naukach, musi przedłożyć świadectwo moralności za czas, w którym nie chodził do szkoły.

Warunki przyjęcia uczniów z gimnazjum do szkoły realnej.

(Rozp. c. k. Rady szk. kraj. z dn. 15. maja 1888, l. 2774).

A) Uczeń gimnazjalny, ubiegający się o przyjęcie do II, III, IV. i V. klasy realnej, może być uwolniony od egzaminu wstępnego; 1) z religii, 2) z języka polskiego, 3) niemieckiego, 4) z historii powszechnej, 5) z historii naturalnej i 6) fizyki, jeżeli w świadectwie gimnazjalnem za ostatnie półrocze, poprzedzające bezpośrednio odnośną klasę realną, oprócz ogólnego stopnia dobrego, otrzymał z wymaganego dla tej klasy przedmiotu i odnośnego materiału nauki przynajmniej stopień „dostateczny.“ Z reszty przedmiotów, t. j. 1) matematyki, 2) chemii, 3) geografii, 4) geometrii, 5) rysunków, 6) języka francuskiego należy egzamin wstępny odbywać z wszelką ścisłością, by w interesie szkół realnych nie dopuszczać do tych zakładów uczniów nieuzdolnionych.

B) Co do uczniów, którzy w gimnazjum tylko wskutek niedostatecznych cenzur z języków klasycznych otrzymali ogólny stopień drugi, zastrzega sobie Rada szkolna krajowa według okoliczności prawo rozstrzygania w poszczególnych wypadkach, czy takiego ucznia przypuścić do egzaminu wstępnego do następnej klasy realnej, przyznając mu zresztą powyżej wskazane ulgi.

Prywatyści i eksterniści, przystępujący do jakichkolwiek egzaminów, jak do egzaminu prywatnego, wstępnego do klasy wyższej, niż do pierwszej, oraz chcący przystąpić do egzaminu dojrzałości, lub do egzaminu nadzwyczajnego, mają stwierdzić tożsamość swej osoby, załączając swą fotografię, zaopatrzoną na odwrotnej stronie stwierdzeniem indentyeczności osoby, którą fotografia wyobraża, przez władzę polityczną, t. j. przez c. k. Starostwo, c. k. Dyрекcyę Policji, Magistrat miasta Krakowa, Magistrat miasta Lwowa, wedle tego, gdzie petent jest osiadłym. (Rozp. c. k. Rady szk. d. 6. kwietnia 1906, l. 14381).

Egzamina poprawcze odbędą się 1. września.

Publiczni uczniowie **klasy pierwszej** winni uiścić opłatę szkolną za **pierwsze półrocze** przed końcem listopada. Publiczni uczniowie klasy I, chcący uzyskać **warunkowe** uwolnienie od opłaty szkolnej,

mają wnieść przed 15. września nieostemplowane podania do c. k. Rady szk. krajowej na ręce Dyrekcyi i załączyć do nich dokładne świadectwo ubóstwa. Jednak tylko ci z nich będą w pierwszych dniach listopada przedstawieni do uwolnienia, którzy otrzymają z „zachowania się” jedną z dwu pierwszych not obowiązującej skali oceny, a we wszystkich obowiązkowych przedmiotach (z wyjątkiem gimnastyki), okażą postęp przynajmniej „dostateczny”.

Tym uczniom, którzy nie uczynią zadość tym wymaganiom, zwróci się ich prośby i ci muszą opłatę szkolną uiścić w ciągu miesiąca listopada. Uczeń, który uzyskał warunkowe uwolnienie od opłaty szkolnej, traci je, jeżeli w świadectwie półrocznem otrzyma z „zachowania się” jedną z dwóch ostatnich not, albo też jeżeli otrzyma choćby tylko z jednego przedmiotu obowiązkowego notę niedostateczną i wtedy opłatę za **pierwsze** półrocze winien złożyć przed rozpoczęciem drugiego półrocza.

Opłata szkolna za **pierwsze półrocze przez uczniów publicznych klas II—VII**, a za **drugie przez uczniów klas I—VII** ma być złożoną w ciągu 6 pierwszych tygodni po rozpoczęciu półrocza. Ubodzy uczniowie, mający z „zachowania się” jedną z dwu pierwszych not, a ze wszystkich przedmiotów obowiązkowych noty przynajmniej „dostateczne”, mogą uzyskać uwolnienie od opłaty szkolnej, jeżeli w ciągu dwóch pierwszych tygodni półrocza wniosą podania nieostemplowane do c. k. Rady szk. kraj. na ręce Dyrekcyi. Do podania należy dołączyć ostatnie świadectwo szkolne i świadectwo ubóstwa.

Uczniowie, których podania o uwolnienie nie zostały uwzględnione, mają w ciągu 14 dni od uwiadomienia ich o tem złożyć opłatę. Uwolnienie od opłaty szkolnej zatrzymuje dopóty moc obowiązującą, dopóki uczeń uczyni zadość wyżej określonym wymaganiom.

Dobrowolni repetenci w bezpośrednio poprzedzającym półroczu uwolnieni od opłaty szkolnej, nie tracą uwolnienia, jeżeli mają warunki, od których zawisło uwolnienie.

Prywatystci przed rozpoczęciem egzaminu, mają złożyć opłatę szkolną za ubiegłe półrocze.

Opłatę szkolną uiszcza się zapomocą czeku pocztowego, który wydaje Dyrekcyja bezpłatnie.

Z początkiem drugiego półrocza składają uczniowie po 1 K. na gry i zabawy szkolne.

Uczniom zamiejscowym wolno mieszkać tylko pod nadzorem tych osób, które ściśle stosować się będą do przepisów regulaminu dla odpowiedzialnych nadzorców, wydanego przez Wysoką Radę szkolną krajową.

Rok szkolny 1911/12 rozpocznie się 3 września uroczystem nabożeństwem.

W Krakowie, dnia 30. czerwca 1911.

Jan Bidziński

c. k. dyrektor.

